

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 51757-08-18 ערב ואח' נ' בנק מרכנתיל דיסקונט בעמ

לפני כבוד השופטת לימור ביבי

תובעים

1. רועי ערב

2. יפעת ערב

ע"י ב"כ עו"ד יגואר אדוה - גל

נגד

נתבע

בנק מרכנתיל דיסקונט בעמ

ע"י ב"כ עו"ד ישראל בכר

ספרות:

ריקרדו בן-אוליאל דיני בנקאות - חלק כללי

חקיקה שאוזכרה:

חוק הבנקאות (שירות ללקוח), תשמ"א-1981: סע' 2, (א)2, (א)2(2), (ד)2

חוק איסור הלבנת הון, תש"ס-2000

חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), תשע"ו-2016: סע' 11א(7)

מיני-רציו:

* בית המשפט קיבל את תביעת התובעים נגד בנק מרכנתיל דיסקונט, שעניינה בסירוב הבנק לאפשר הפקדת הכספים אשר מקורם במסחר במטבעות דיגיטליים מסוג ביטקוויין. נפסק, כי הבנק לא יוכל למנוע מהתובעים להפקיד בחשבונם כ-2 מיליון שקל שצברו ממכירת ביטקוויין.

* בנקאות – בנקים – חובותיהם

* בנקאות – בנקים – מעמדם

* בנקאות – יחסי בנק-לקוח – חובת תום-הלב של בנק כלפי לקוחותיו

* בנקאות – יחסי בנק-לקוח – שירות ללקוח

התובעים הגישו עתירה במסגרתה מבוקש, כי בית המשפט יורה לבנק המשיב, לקבל לחשבונם המתנהל בו, כספים אשר מקורם במסחר במטבעות דיגיטליים מסוג ביטקוויין.

בית המשפט קיבל את התביעה ופסק כלהלן:

שתיקת הרגולטורים כאשר לאופן בו על התאגידים הבנקאים לנהוג כאשר ללקוחותיהם המתעסקים במטבעות דיגיטליים, יש בה בכדי להוביל לשיתוקם של התאגידים הבנקאיים, אשר מונעים מתוך חשש מפני הטלת סנקציות ומשכך, אין מנוס – שאם לא כן, יפגע ציבור הלקוחות שלא יזכה לקבלת שירות חיוני – מהתערבות שיפוטית, קביעת התוויות וביקורת שיפוטית כאשר למדיניות הראויה ואשר בה יש לנהוג.

בנסיבות שבהן התחוויר כי הבנק, לאור מדיניותו הגורפת, כלל לא ביצע בדיקה קונקרטי ואלה לא הצביע על חשש קונקרטי שעשוי להתקיים בעניינם של התובעים, הרי שסירובו למתן שירות אינו סביר, ודי בכך על-מנת להוביל לקבלת הסעד ההצהרתי המבוקש על-ידי התובעים.

יש לדחות את טענת הבנק, שלפיה השירות שביקשו התובעים לקבל ממנו אינו חיוני – כלומר, אינו שירות הנכלל מלכתחילה בגדר החובה למתן שירות הקבועה בחוק הבנקאות. אמנם כנטען על-ידי הבנק, התובעים ניסו להטעות את הבנק עת העבירו סך 100 אלף שקל מחולק ל-13 פעימות אשר כל אחת מהן נמוכה מ-10,000 שקל, וזאת על-מנת להסוות העברות אלו מהבנק.

בית המשפט מצא כפגומה התנהלות התובעים, שבניגוד להוראה מפורשת שניתנה להם על-ידי הבנק, ביקשו להעביר סך של כ-700 אלף שקל. עם זאת, אין התנהלות זו יש בה כדי להצדיק סגירת חשבון הבנק או סירוב למתן שירות לתובעים – בהינתן שהבנק עצמו לא סבר בזמן אמת כי יש להטיל על התובעים סנקציה כאמור.

פסק דין

במרכז הדיון בתביעה לפני, עתירת התובעים כי בית המשפט יורה לבנק המשיב, לקבל לחשבון התובעים המתנהל בו, כספים אשר מקורם במסחר במטבעות דיגיטליים מסוג ביטקוין.

מבוא – העובדות אשר אינן שנויות במחלוקת בקצירת האומר:

1. התובעים – רועי ויפעת ערב - נשואים זה לזו, פתחו במהלך שנת 2015 בבנק הנתבע (להלן: "הבנק"), חשבון שמספרו 69510824 בסניף 672 (להלן: "חשבון הבנק" או "החשבון"). אין חולק כי עובר לפתיחת החשבון יועד החשבון לשם קבלת הלואה על סך 100,000 ש"ח לביצוע פעילות נדל"ן בארה"ב, של רכישת נכס וקבלת דמי השכירות השוטפים בהם יעשה שימוש לכיסוי החזר ההלוואה.

בהקשר זה העיד התובע מפורשות כי למיטב זכרונו עובר לפתיחת החשבון הוא שוחח עם הבנק רק על פעילות הנדל"ן בארה"ב (ראו עמוד 6 שורות 13-14 לפרוטוקול) וכן העיד כי הפעילות המרכזית בחשבון נסבה על תקבולים או העברות הקשורות בנדל"ן זה בארה"ב (ראו בעמוד 6 שורות 17-22 לפרוטוקול).

2. אין חולק כי נוסף לחשבון הבנק נשוא הדיון, לתובעים חשבון בנק נוסף בבנק אוצר החייל אשר מספרו 14-375-224122, שהוא החשבון המרכזי באמצעותו מתנהלת הפעילות הבנקאית השוטפת של בני הזוג, לרבות הקשורה לעסק של התובעת (להלן: "החשבון התובעים בבנק אוצר החייל") (ראו עדותו של התובע מעמוד 13 בשורה 22 ועד לעמוד 14 בשורה 1 לפרוטוקול).

3. בחודשים ינואר ופברואר, קרי - עוד קודם לפתיחת חשבון הבנק נשוא הדיון - העביר התובע שלוש העברות על סך 5,000 ₪ כל אחת, מחשבון התובעים בבנק אוצר החייל, אל חשבון הבנק של יו"ר איגוד הביטקויין הישראלי, מר מני רוזנפלד, וזאת על מנת שהאחרון ירכוש עבורו מטבעות דיגיטליים מסוג ביטקויין. בכסף אשר הועבר נרכשו בעבור התובעים כ-250 מטבעות ביטקויין (במחיר של כ-60 ₪ לביטקויין אחד) שהושמו ב"ארנק וירטואלי" של התובעים.
4. במועדים שונים (אשר לא פורטו), בשנים 2013-2017, לאחר עליית ערכו של הביטקויין, ביקש התובע להימנע מסיכון בהחזקת המטבעות אשר ערכם תנודתי ומשכך, העביר חלק מהמטבעות לחשבון שפתח ב"בורסה הישראלית לביטקויין" – חברת Bit2C (להלן: "ביטוסי"). זאת, לשם המרת מטבעות הביטקויין הללו לשקלים חדשים. המטבעות הדיגיטליים אשר הועברו על ידי התובע לביטוסי נמכרו על ידי ביטוסי וערכם בש"ח הופקד בחשבון ביטוסי המתנהל בבנק דיסקונט בע"מ ומוחזק שם בעבור התובעים.
5. התובע ביקש להעביר את הכספים בש"ח מחשבון ביטוסי בבנק דיסקונט, לחשבון הבנק נשוא הדיון בבנק הנתבע. כיוון שכך, פנה התובע אל מר ווגנר מטעם הבנק ביום 23/12/17, ציין כי קיימים לרשותו כספים הנובעים ממכירת מטבעות הביטקויין בסך של כשני מיליון ש"ח וביקש להעביר כספים אלו לחשבון הבנק. באותו מעמד סירב מר ווגנר, מטעמו של הבנק, להעברת הכספים והבהיר כי העברת הכספים נוגדת את מדיניות הבנק בכל הנוגע למסחר במטבעות וירטואליים ובכלל כך במטבע הביטקויין וכן כי הדבר נוגד את מדיניות איסור הלבנת ההון ומימון הטרור החלה על הנתבע.
6. אין חולק כי חרף תשובתו זו של הבנק, במהלך החודשים ינואר עד אפריל 2018, העביר התובע מחשבון ביטוסי לחשבון הבנק דנן ב-13 העברות, אשר כל אחת מהן לא עלתה על סך של 10,000 ש"ח, סך כולל של 100,000 ש"ח – שמקורו במכירת המטבעות הדיגיטליים כאמור.
7. ביום 9/8/18, עם היוודע דבר ההעברות לבנק, נערכה שיחה נוספת בין מר ווגנר לבין התובע, במסגרתה הוסכם כי הבנק יסכים לקבל את ההעברות שבוצעו לפני משורת הדיון, הואיל ומדובר במעשה עשוי ואולם, הובהר כי מדובר בהעברות שהן בניגוד למדיניות הבנק ומשכך, כי בעתיד לא תתאפשר כל העברת כספים שמקורם במסחר במטבעות דיגיטליים. עוד הובהר כי ככל שהתובעים לא יחדלו מפעילות זו ישקול הבנק את סגירת החשבון של התובעים, הואיל ומדובר בפעילות הנוגדת את מדיניות הבנק ומשטר איסור הלבנת הון החל עליו.
8. לטענת התובעים, בעקבות פסיקה עדכנית של בתי המשפט העליון והמחוזי (לעניין זה מפנים התובעים להחלטת בית המשפט העליון בע"א 6389/17 ביטס אוף גולד בע"מ נ' בנק לאומי לישראל בע"מ [פורסם בנבו] (25.02.2018) (להלן: "החלטת העליון בעניין ביטס אוף גולד") וכן, לפסק דין אשר ניתן בהסכמה בת"א (מחוזי ת"א) 32480-04-18 שלום סימון נ' בנק הפועלים [פורסם בנבו] ביום 6/5/18, ביקש התובע שוב להעביר כספים אשר מקורם

במטבעות דיגיטליים לחשבון הבנק. כיוון שכך, ביום 23/7/18, ביצעו התובעים העברת סך 699,940 ש"ח מחשבון ביטוסי לחשבונם דנן. הבנק איתר את ההעברה ומקורה ובו ביום הוחזרו הכספים לחברת ביטוסי בסיבה: "פעולה אסורה על פי כל דין"

9. בפניות אשר ביצע התובע בהמשך לכך לבנק ביום 24/7/18 וכן, באמצעות באת כוחו ביום 30/7/18 (ראו נספח 4 להמרצת הפתיחה) הפנה התובע לפסיקת בתי המשפט העדכנית ובהתבסס עליה טען כי יש לאפשר לו את העברת הכספים כאמור. פניותיו אלו של התובע נענו על ידי הבנק בשלילה, הן בעל פה והן בתשובת הבנק מיום 16/8/18 (ראו נספח 5 להמרצת הפתיחה). במסגרת תשובתו חזר הבנק על ההנמקה לסירובו כפי שפורטה לעיל ואף ציין כי: "בהתאם למדיניות הבנק לא תותר פעילות בחשבונות לקוחות שמקורה במטבעות וירטואליים מבוזרים, זאת לאור הסיכונים השונים שהבנק עלול להיחשף אליהן כתוצאה מכך, בכללם סיכוני איסור הלבנת הון ומימון טרור". עוד הובהר על ידי הבנק כי: "ככל שתגיע העברה נוספת כאמור, ידרוש הבנק ממרשיך לסגור את חשבונם אצלנו".

10. לאור סירוב הבנק לאפשר הפקדת הכספים כמבוקש על ידי התובעים, הוגשה על ידי התובעים המרצת הפתיחה נשוא פסק דין זה.

שרטוט תוואי פסק הדין;

11. כאמור, במרכז הדיון בהליך זה – סירובו של הבנק לאפשר הפקדת כספים אשר מקורם במטבעות דיגיטליים-וירטואליים בחשבון התובעים בבנק. לשם מיקוד הדיון, קיצור היריעה והקלת הבנת טיעוני הצדדים - הנני מוצאת לפתוח בסקירה הנורמטיבית הרלוונטית לסוגיה העומדת במרכז הדיון ולהקדימה לפירוט טענות הצדדים. עוד – במסגרת שרטוט התוואי בו אלך בפסק דין זה – הנני מוצאת לציין כבר עתה כי – לאחר הסקירה הנורמטיבית, יובאו עיקרי עמדת היועץ המשפטי לממשלה אשר הוגשה במסגרת תיק זה. לאחר מכן ובשים לב לנורמות החלות ולעמדת היועץ המשפטי לממשלה – יובא ריכוז טיעוני הצדדים ובסיום תובא הכרעתי.

סקירה נורמטיבית;

12. כאמור, במרכז הדיון בהליך לפני, שירות אשר לקוח מבקש לבנק לספק לו ואשר הבנק סבור כי יש לו הזכות החוקית לסרב לספקו. כפי שיפורט להלן בהרחבה, עניינינו נסב על המתח בין חובתו של הבנק לספק ללקוח שירות בנקאי –זאת, אלא אם יצביע על טעם סביר המצדיק סירובו לספק שירות כאמור - לבין חובות שהוטלו על התאגידים הבנקאיים במסגרת המאבק בהלבנת ההון ובטרור, אשר בהתאם לדין לאורן רשאים ואף חייבים התאגידים הבנקאיים לסרב למתן שירות. למתח בין שתי חובות אלו ככלל וכן בפרט מקום בו השירות המבוקש נסב על מטבעות דיגיטליים, נדרשתי במספר פסקי דין. בכלל כך, בעניין [ת"א \(מחוזי ת"א\) 262-04-17](#) טויגה און ליינ בע"מ נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ [פורסם בנבו] (06.12.2018) (להלן: "עניין טויגה") נדרשתי להיקף החובה המוטלת על הבנקים לפי [חוק הבנקאות שירות ללקוח](#) מזה, לחובות המוטלים עליהם לפי [חוק איסור הלבנת הון](#)

ומניעת הטרור מזה ולמתח בין שתי חובות אלו. בפסק דין אשר ניתן על ידי [בית"א \(מחוזי ת"א\) 14643-04-18](#) ישראלמינרס בע"מ נ' בנק אגוד הרצליה סניף איזור התעשייה 13079 [פורסם בנבו] (17.03.2019) (להלן: "עניין ישראלמינרס") – נדרשתי בפירוט למהותם של המטבעות הדיגיטליים ובכלל כך גם הביטקוין - תכונותיהם והסיכונים הכרוכים בהם בכלל ובאשר להלבנת הון ומימון טרור בפרט. עוד נדרשתי באותו העניין למדיניות גורפת של בנק האוסרת לחלוטין מתן שירות ללקוח העוסק במטבעות דיגיטליים. תוך שהצבעתי על קשת אפשרית של פעולות במטבעות דיגיטליים המכתיבה, לדידי, צורך בהתייחסות שונה של הבנקים, הנובעת מניהול הסיכון האפשרי באשר לכל פעולה. נוסף על כך, מצאתי, באותו העניין, לאבחן בין "מסלול המטבע" – קרי מסלול אשר עשה המטבע הדיגיטלי בין הארנקים השונים לבין "מסלול הכסף" – שהוא מסלול המרת המטבע הדיגיטלי למטבע פיאת – קרי לש"ח. במאמר מוסגר אציין כי בשורת ההכרעה באותו העניין לא מצאתי שניתן להשתית סירוב למתן שירות על מסלול המטבע (הואיל והמטבעות הדיגיטליים מקורם היה בכרייה) ואולם, מצאתי בעייתיות במסלול הכסף ומשכך, קבעתי כי סירובו של הבנק היה סביר.

על מנת שלא להרחיב היריעה שלא לצורך, הנני מוצאת להביא להלן את עיקרי הדברים הרלוונטיים לעניינו ואף זאת בתמצית ולשם הבנת הדברים ושלמות הדיון בפסק דין זה ולהפנות- לשם הרחבת הידע וביסוסו - לאמור ולאסמכתאות אשר הזכרתי לעיל.

13. החובה למתן שירות;

אפתח בחובה למתן שירות והיקפה. אשר לחובה זו, הרי שמקורה בהוראת [סעיף 2\(א\) לחוק הבנקאות \(שירות ללקוח\)](#), תשמ"א - 1981 (לעיל ולהלן: "[חוק הבנקאות שירות ללקוח](#)"), הקובעת:

"(א) לא יסרב תאגיד בנקאי סירוב בלתי סביר לתת שירותים מהסוגים הבאים:

- (1) קבלת פקדון כספי במטבע ישראלי או במטבע חוץ;
- (2) פתיחת חשבון עובר ושב במטבע ישראלי וניהולו כל עוד מתקיימת אחת מאלה:

(א) החשבון ביתרת זכות לטובת הלקוח;

(ב) הלקוח עומד בתנאי ההסכם בינו לבין התאגיד הבנקאי בקשר לניהול החשבון;

(3) מכירת שיקים בנקאיים במטבע ישראלי ובמטבע חוץ;

(4) (נמחקה);

אולם אין חובה לתת שירות שיש בו משום מתן אשראי ללקוח.

- (ב) התניית תנאים בלתי סבירים למתן שירות דינה כדין סירוב בלתי סביר לתיתו.
- (ג) הנגיד רשאי, לאחר התייעצות עם הועדה המייעצת ובאישור שר האוצר, לקבוע בצו שהוראות סעיף זה יחולו על שירותים נוספים.

(ד) בלי לגרוע מדרכי הוכחה אחרות בדבר הסבירות של סירוב כאמור, רשאי תאגיד בנקאי להודיע למפקח על מדיניות עסקית שקבע לענין מתן שירותים, ואם לא נתקבלה מהמפקח הודעה על התנגדותו למדיניות האמורה, ייחשב כסביר סירוב הנובע מאותה מדיניות.

14. הוראות [סעיף 2 לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#), קובעות הלכה ולמעשה שני מסלולים לבחינת סירובו של הבנק –

האחד- אשר ניתן להתייחס אליו כאל "מסלול סל" – בהתאם להוראת [סעיף 2\(א\)](#), במסגרתו נקבע כי יש לבחון האם הסירוב הוא סביר וזאת, מבלי שקיימת התוויה בחוק באשר לאופן בו יש לקבוע את סבירות ההחלטה.
 השני – ספציפי, בהתאם להוראות [סעיף 2\(ד\)](#), במסגרתו נקבע כי עצם קיומה של מדיניות מאושרת של הבנק יש בו בכדי להקים לבנק, המתבסס על מדיניות כאמור, הזכות לסירוב סביר למתן השירות.

15. **אבחון תחילה את המסלול השני, הנסב על קיומה של מדיניות מאושרת של הבנק – בכל** הנוגע לביסוס הסירוב על מדיניות כאמור, נקבעו על ידי בעניין ישראמיירט מספר התוויות ותנאים הרלוונטיים לאפשרות הבנק לבסס סירובו על מדיניות כאמור בסעיף זה. כך וראשית קבעתי כי לטעמי על מנת שהבנק יוכל להתבסס על מדיניות מאושרת, הרי שלא זו בלבד שעליו לבחון את מדיניותו ולעדכן אותה מידי שנה וזאת, על מנת שמדיניותו תהיה דינמית ותשקף התפתחויות ושינויים בזמן אמת, אלא שעליו אף להעביר את מדיניותו העדכנית כאמור לאישור המפקח הבנקים. בהקשר זה האחרון, קרי בכל הנוגע לאישור המפקח על הבנקים, ציינתי כי אמנם – בהתאם להוראות הדין – שתיקת המפקח על הבנקים בנוגע למדיניות מהווה אישורה. יחד עם זאת, הבעתי דעתי ולפיה ספק בעיני באם מקום בו המדיניות המאושרת בשתיקה, אינה סבירה, לא ניתן יהיה להכפיפה לביקורת שיפוטית והדברים אמורים במיוחד, מקום בו עסקינן במדיניות גורפת וכוללת. (ראו - עניין ישראמיירט בעמודים 25-26). תימוכין לקביעתי בדבר חובת הבנק לבחון ולעדכן מדיניותו אחת לשנה, מצאתי בסעיף 11 להוראת ניהול בנקאי תקין 411 בנושא איסור הלבנת הון ומימון טרור מיום 6.3.17 (להלן: "**נוהל 411**") הקובע כי: "מסמך המדיניות ייסקר לפחות אחת לשנה ויעודכן לנוכח התפתחויות ושינויים בסביבת הפעילות החיצונית, באסטרטגיה, במוצרים, בפעילויות ובמערכות התאגיד הבנקאי."

במאמר מוסגר אציין כי בעניין ישראמיירט קבעתי בהתבסס על התוויות אלו כי לא ניתן לראות במדיניות הבנק בעניין לקוחות העוסקים במתן שירותים הנוגעים למטבעות דיגיטליים, אשר הועברה בשנת 2014 ולא נבחנה ועודכנה על ידי הבנק בשנים אשר חלפו מאותו מועד, כמדיניות ה"מאושרת" על ידי המפקח על הבנקים, למועדים הרלוונטיים לתביעה ובהתאמה נקבע על ידי כי הבנק אינו יכול להסתמך על הוראת סעיף [2\(ד\) לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#), כמבססת טענתו ולפיה סירובו לנהל את חשבון התובעת הוא סירוב סביר.

16. **מכאן אפנה לבחינת המסלול הראשון לביסוס הסירוב "מסלול הסל" המאפשר לבנק לבסס לסרב למתן שירות מפאת "סירוב סביר" –** כפי שהקדמתי וציינתי, לבחינת החובה החלה על הבנק למתן שירות וזכותו לעשות כן מפאת סירוב סביר, נדרשתי בהרחבה בעניין טי"גה. כן, נדרשתי באותו עניין למתח בין חובה זו לבין החובות המוטלות על התאגידים הבנקאיים לפי החקיקה למניעת הלבנת הון וטרור (להרחבה בנושא ראו שם בעמודים 14 עד 28 לפסק הדין). בקצרה באשר לכך, אציין ראשית כי החובה למתן שירות המוטלת על התאגידים הבנקאיים, בהתאם [לסעיף 2 לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#), נובעת, בין היתר, מכך שהזכות לספק שירותים בנקאיים הוקנתה באופן ייחודי לתאגידים הבנקאיים ומפער מובנה ביחסי הכוחות בין התאגיד הבנקאי ללקוחו התלוי בו למתן שירות המוגדר כחיוני. אשר לקביעה מתי יחשב סירובו של התאגיד הבנקאי למתן שירות כסירוב סביר, הפנית, בפסק הדין בעניין טויגה, [לרע"א 6582/15](#) עמותת איעמאר לפיתוח וצמיחה כלכלית נ' בנק הדואר, חברת דואר ישראל בע"מ [פורסם בנבו] (1.11.15) במסגרתו נקבע ראשית, כי הנטל להוכחת סבירות הסירוב מוטל על התאגיד הבנקאי וכי באשר לנטל זה הרי שלא די בחשש ערטילאי, אלא שעל התאגיד הבנקאי להצביע על מעשים קונקרטיים אשר יש בהם להצביע על קיומו של חשש ממשי. עוד נקבע כי ההלכה הנוגעת לבחינת סבירות הסירוב מסתייעת בעקרונות של המשפט המנהלי ומעניקה לתאגיד הבנקאי מתחם סבירות על מנת להפעיל שיקול דעת בנושא.

באופן קונקרטי ובאשר לסבירות הסירוב, הפנית לכך שבמסגרת הפסיקה הוכרו, כמבססים סירוב סביר - מקרים בהם דובר בהתנהגות בלתי הוגנת או רשלנית מצד הלקוח בניהול חשבונות, באופן הגורם לבנק או לציבור לנזק ובכלל זה פעילות בלתי חוקית, הקשורה בהלבנת הון, מימון טרור ופעילויות ספקולטיביות. עוד הוכרו מקרים הקשורים בהתנהגותו הספציפית של הלקוח כלפי עובדי התאגיד הבנקאי ובכללה – התנהגות לא הוגנת, שימוש באלימות פיזית או מילולית או אפילו איום בנקיטה באלימות פיזית או מילולית. נוסף על כך, הפנית לקביעת בית המשפט המחוזי בת"א [29979-08-14](#) (מחוזי תל אביב) רינסנס בית ספר בע"מ נ' בנק מסד בע"מ [פורסם בנבו] (2.8.17) ובהתאם לה רשימת הדרכים להוכחת סבירות הסירוב אינה סגורה וכי גם העלמות עובדות מהותיות מהבנק, ביחס לפעולות שבוצעו בחשבון עלולה לגרום להפרת חובת האמון של הלקוח כלפי הבנק ולהוות סיבה סבירה לסגירת החשבון. אשר למשבר אמון ביחסים בין הלקוח לבין הבנק אשר נקבע כאמור כי יכול שיהא בו בסיס לסירוב סביר, חוויתי, בעניין טויגה דעתי ולפיה גם למועד בו התרחש משבר האמון חשיבות וכי משבר אמון בתחילת מערכת היחסים בין הבנק לבין לקוחו, יש בו בכדי להשליך באופן משמעותי יותר על סבירות הסירוב וזאת, בהינתן שמדובר בשלב בו נבנים היחסים (לעניין זה ראו גם - [ה"פ \(מחוזי-נצרת\) 29308-03-15](#) בוטתן החרמון למסחר בע"מ נ' בנק הפועלים [פורסם בנבו] (13.4.2015)).

17. **על החובות לפי החקיקה למניעת הלבנת הון וטרור :**

במקביל לחובה למתן שירות החלה על התאגידיים הבנקאיים, הוטלו על אלו בשנים האחרונות וכחלק מהכלים במאבק הבינלאומי בהלבנת הון ומימון הטרור, גם חובות במסגרת החקיקה למניעת הלבנת הון וטרור. בכלל כך הוטלו על התאגידיים הבנקאיים חובות זיהוי, דיווח, בקרה וניהול כלפי לקוחותיהם וזאת הן הואיל וחלק גדול מהפעילות להלבנת הון מתבצעת באמצעות המערכת הבנקאית והן על מנת לרתום את היעילות, המחשוב והגלובליזציה של המערכות הפיננסיות העולמיות למלחמה בהלבנת הון וטרור. במסגרת החובות אשר הוטלו על התאגידיים הבנקאיים - הוטלו עליהם תפקידים בעלי גוון מנהלי ובכלל זה חובות של קבלת מידע אשר יעודן איתור פעולות הקשורות להלבנת הון או מימון הטרור ונקיטה בפעולות לרבות דיווח על פעילות אסורה. זאת ועוד, נקבעו סנקציות לתאגיד בנקאי אשר אינו ממלא החובות המוטלים עליו ובכלל זה אפשרות להטלת אחריות פלילית כלפי התאגיד הבנקאי או עובדיו ועיצומים כספיים בארץ או בחו"ל.

במסגרת פסק הדין בעניין טוויגה, הפניתי לכך שהוראות החקיקה הנוגעות לאיסור הלבנת הון ומניעת טרור, מבוססות על מתודולוגיה של הארגונים המובילים את ההתמודדות להלבנת הון וטרור ובכלל זה ארגון FATF וועדת באזל. מתודולוגיה זו – המשוקפת גם בנוהל בנקאי 411 אשר הוזכר לעיל- מחלקת את ניהול הסיכונים לשני חלקים- האחד קשור להכרת הלקוח, זיהוי והערכת הסיכון הגלום בו ובפעילותו והשני- קשור לצעדים אשר נדרשים לשם הפחתת הסיכון.

באשר לשלב הכר את הלקוח- הרי שתכלית פעולות הכר את הלקוח היא לקבל את מירב הפרטים על הלקוח ועל אופן פעילותו באופן שיאפשר להצביע על "נורות אדומות" אשר יש בהן בכדי להוביל לסיווג הלקוח כלקוח בסיכון ולהעריך את הסיכון המובנה הכרוך בו. במסגרת "הכר את הלקוח" יש לבחון את מטרת פתיחת החשבון, הפעילות המתוכננת בו, עיסוקו של הלקוח, זהותם של האנשים האמיתיים העומדים מאחורי החשבון או התאגיד שהוא בעל החשבון וכיוצא בכך. בהתאם לדין, יש לבצע הליך "הכר את הלקוח" לא רק בפתיחת החשבון אלא גם ככל שמתעורר ספק במהלך הפעילות. בהקשר זה אף נקבע כי הבנק יפעיל מערכת ממוחשבת לאיתור פעילות חריגה וכן, הוגדר, בין היתר, כי כפעילויות חריגות תחשבנה - פעילות הנעדרת הגיון כלכלי או עסקי, פעולות מורכבות, פעולות בהיקפים ניכרים ובפרט הפקדות במזומן ובסכומים אשר אינם מתיישבים עם הפעילות הצפויה בחשבון. עוד אציין כי בעניין טוויגה, הפניתי גם, בהקשר לקביעת הסיכון הכרוך בלקוח במסגרת שלב הכר את הלקוח, למסמכים אשר פורסמו על ידי הרשות להלבנת הון והמפקחת על הבנקים בהם פורטה שורת "דגלים אדומים" אשר עליהם יש לתת את הדעת ובכללם - סירוב תאגיד בנקאי אחר למתן שירות ללקוח, הרשעות או חקירות בעבירות באשר להלבנת הון או טרור, קשר בין האנשים הקשורים בחשבון או הפעילות בחשבון, למדינות בסיכון או מדינות OFFSHORE וכיוצא באלו.

באשר לשלב הפחתת הסיכון – שמתקיים כאמור לאחר שנקבעה דרגת הסיכון ללקוח או לפעילות במסגרת שלב "הכר את הלקוח" - הרי שכפעולות מקטינות סיכון ניתן למנות ראש וראשונה- בקרה, מעקב וניטור מוגברים אחרי לקוח שסווג על ידי הבנק כלקוח בסיכון וזאת, על מנת להפיג חשדות העולים בהקשר לפעילותו. במסגרת זו צוין כי הבנק רשאי

לדרוש מסמכים מהלקוח על מנת למלא אחר חובותיו לבקרה ופיקוח כאמור. נוסף על הבקרה אחר לקוחותיו וניטור מוגבר, בהתחשב בסיכונים הכרוכים בלקוח או בפעילותו, מטילות הוראות החוק גם חובה לדווח על כל פעולה חריגה של לקוחות התאגידים הבנקאים לרשויות המוסמכות על פי כל דין. פעולות נוספות אשר מוסמך התאגיד הבנקאי לנקוט הן הטלת מגבלות כמותיות על פעולות המבוצעות בחשבון, הפסקת פעילות מסוימת או סגירת החשבון.

ודוק – אמנם כחלק מהפעולות להקטנת הסיכון, רשאי התאגיד הבנקאי שלא לאפשר פעילות וכן, להורות על סגירת חשבון הלקוח ואולם, נקבע על ידי כי סירוב כאמור למתן שירות, יינקט רק כצעד אחרון ובכל מקרה משהתקיימו שני תנאים מצטברים, האחד- אי היענות של הלקוח לדרישת הבנק להבהרות או מסמכים המפיסים חשדות והשני - יסוד סביר להניח כי הפעילות קשורה להלבנת הון או טרור.

18. המתח בין שתי החובות המוטלות על הבנקים כפי שהוא בא לידי ביטוי בהקשר

למטבעות דיגיטליים –

דומה כי המתח בין שתי החובות אשר יכול כי תסתורנה זו את זו, ברור ואין צורך להרחיב עליו את הדיבור. זאת בהינתן שמחד מוטלת על הבנק החובה לספק שירות ויודגש – על פניו בעבר זה אף היה רצון הבנק - כגוף למטרות רווח, אשר תשואותיו נובעות מלקוחותיו. מאידך, חלות על הבנק החובות לפי החקיקה למניעת הלבנת הון ומימון טרור, אשר בגדרן יכול ואף חייב הוא לסרב למתן שירות ללקוחותיו. אשר לחובות אחרונות אלו אציין כי הן הובילו לשינוי במוטיבציה וברצון של הבנק לספק השירות וזאת, לאור שיעורן הגבוה בהרבה של הסנקציות אשר יכול שיוטלו על התאגיד הבנקאי שיפר חובותיו אלו, אל מול שיעור העמלות הנגבות בגין מתן השירות ויתרה מכך בשל האפשרות שהפרת החובות יהא בה בכדי להוביל להשלכות פליליות אישיות על נושאי המשרה בתאגיד הבנקאי. כיוון שכך, וכפי שקבעתי גם בעניין טוויגה וגם בעניין ישראמיירנס, בעוד שבעבר נקודת המוצא לדיון בשאלת סבירות הבנק למתן שירות, הייתה כי הבנק מעוניין לספק שירות, הוא מוחזק כמי שאין לו דבר משל עצמו ומשכך, הביקורת השיפוטית על החלטתו לסרב לתת שירות תהיה מצומצמת. הרי שנקודת מוצא זו השתנתה – שכן, והבנקים כגופים שונאי סיכון, יטו שלא לספק שירות מקום בו קיים חשש שכפועל יוצא מכך, הם יפרו חובותיהם בהתאם לחקיקה למניעת הלבנת הון וטרור. לאור זאת ובהתאמה לכך, חיווייתי דעתי ולפיה אין מנוס משינוי היקף וטיב הביקורת השיפוטית אשר תועבר על החלטותיהם. אציין כי תימוכין לגישתי זו מצאתי בדברי כבוד השופטת ברון בהחלטה בעניין ביטס אוף גולד בעליון. באותו עניין קבע בית המשפט המחוזי, באשר לחברת ביטס אוף גולד, שהתעסקה בהמרה של מטבעות דיגיטליים, כי בנסיבות בהן בנק ישראל והמפקח על הבנקים לא הכריעו בסוגיית חוקיות פעילות כאמור ולא התוו לבנק את האופן בו עליו לנהל הסיכון הכרוך בפעילויות אלו ובהעדר יכולת או ידע של הבנק לנהל את הסיכון הכרוך במסחר בביטקוין - הרי שהחלטתו של הבנק לכאן או לכאן תהיה מצויה במתחם הסבירות. במסגרת דיון בצו מניעה זמני שבקשתו הוגשה עובר להגשת ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי (אשר במאמר

מוסגר יצוין כי הסתיים בסופו של דבר ביום 3/6/19 בפשרה המאפשרת המשך הפעילות של ביטס אופ גולד בבנק לאומי, קבעה כבוד השופטת ברון באשר לסיכויי הערעור, כי הגם שפסק דינו של בית המשפט המחוזי נסמך על ממצאים עובדתיים בהם לא תיטה ערכאת הערעור להתערב הרי ש:

"טענות החברה מתמקדות בעיקרן בשאלה העקרונית שעניינה סבירות החלטת הבנק לסרב לאפשר פעולות מסחר במטבעות וירטואליים בחשבון בנק – סוגיה שטרם לובנה וממילא לא הוכרעה בפסיקת בית המשפט העליון ... ויועד, כי על פניה סוגיה זו משלבת בקרבה הן הכרעה באשר לאופי הסיכון שנשקף ממסחר במטבעות וירטואליים, ובפרט לנוכח מאפייני פעילות החברה והצעדים שננקטים על ידה להקטנת הסיכון; והן שאלות משפטיות בדבר האיזון הראוי בין היקף חובת הבנק לספק שירותי בנקאות, אל מול אחריותו למנוע פעילות אסורה בדמות הלבנת הון או מימון טרור (ראו והשוו: [רע"א 6582/15](#) עמותת אימאר לפיתוח וצמיחה כלכלית נ' בנק הדואר, חברת דואר ישראל בע"מ, (פורסם בנבו) פסקאות 13–14 (1.11.2015); להלן: פרשת עמותת אימאר). משאלה פני הדברים, אין לומר שסיכוי הערעור מבוטלים."

מתוך קביעתה זו של כבוד השופטת ברון, באשר לסיכויי התביעה, הסקתי כי בית המשפט נדרש לכאורה, בעת בחינת שיקול הדעת של התאגיד הבנקאי, להיכנס בנעליו ולבחון את האיזון הראוי בין החובה לספק שירות אל מול אחריותו למניעת פעילות אסורה ובהקשר זה, נובע לכאורה כי לא די בכך שקיימות (בהתאם למתחם הסבירות) מספר חלופות סבירות מהן בחר התאגיד הבנקאי אחת, כפי שנקבע על ידי בית המשפט המחוזי. בהתאמה הרי שסברתי כי ניתן לראות בהחלטה זו משום תימוכין לגישתי בדבר שינוי באופן בו תועבר החלטת התאגיד הבנקאי תחת שבט ביקורתו של בית המשפט.

19. מכאן, אעבור לסוגיה הספציפית נשוא הדיון כאן, הנסבה על המתח בין החובות האמורות בהקשר למטבעות הדיגיטליים. כהערה מקדימה לתחילת הסקירה בנושא זה אציין כי התייחסתי אל המטבעות הדיגיטליים (או וירטואליים או קריפטוגרפיים) כאל "מטבעות" ואולם, השימוש במינוח האמור הוא לצרכי נוחיות והבנה (הואיל וזה "מטבע" הלשון השגור) ואין בעצם השימוש בו על ידי בכדי להביע דעתי בסוגיה הרחבה והיא האם אמנם מדובר במטבע או לשם הדוגמא בנכס פיננסי, כפי שנקבע על ידי רשויות המס.

משהאמור הובהר אפנה לגופם של דברים - לשם הבנת האיזון הנדרש בין החובות הסותרות לכאורה החלות על הבנקים בהקשר ספציפי זה, יש צורך להבין את טיבם של המטבעות הדיגיטליים ובכלל כך: האפשרויות מחד והסיכונים מאידך אשר גלומים בהם; הכשלים אשר בעטים נוצרו מלכתחילה; פתרון חלקי לשאלה האניגמטית – מדוע יש להם ערך? וכיוצא בכך. סקירה נרחבת בשאלות אלו, נערכה על ידי בפסק הדין בעניין ישראלמיינרס וגם בהקשר זה אין לי אלא להפנות אליה לשם הרחבת הדעת ולהביא כאן רק את עיקרי הדברים. בתמצית יאמר כי בעבר היה קשר בין השטרות אשר הונפקו על ידי המדינות שהיו מעין שטרי חוב, לבין מלאי הזהב אשר היה למדינה המנפיקה. אלא, שקשר זה נותק בשנת 1971 על ידי ארה"ב אשר ביטלה את הסכם הצמדת הדולר לזהב בשל הצורך במימון

מלחמת ויאטנם והדפסת דולרים ללא גיבוי זהב. מאז, כמעט כל מטבעות העולם אינם מגובים בזהב ומשכך, הם קרואים מטבעות פיאט (fiat) אשר ערכם קשור וכוון באמון אשר הציבור נותן במדינה המנפיקה אותו. בכל הנוגע למטבעות הדיגיטליים - בשנת 2008, בעקבות המשבר הפיננסי, אלמוני בשם סאטושי נקאמוטו, הגה את הרעיון להפקיע את הזכות להטביע מטבעות מהממשל המרכזי ולהעביר את הכוח לכלל הציבור וזאת, על ידי הנפקת מטבע עולמי, אשר אין לו ביטוי פיזי אלא ממוחשב, המונפק ונשלט על ידי מפתחיו, נעשה בו שימוש על ידי קהילה וירטואלית ספציפית עולמית, אשר ניתן יהיה להנפיק רק מספר מוגבל ממנו ואשר החזקתו ומאגר המידע הקשור בו יחזק הלכה למעשה באופן מבוזר בכל המחשבים אשר ירתמו לשם כך. במסגרת פסק הדין ישראמיינרס הרחבתי דיבור באשר לטכנולוגיה העומדת בבסיס הביטקוין - היא הבלוקצ'יין ולשם הבנת העניין לפני אציין רק מספר נקודות חשובות - ראשית כי לכל מי שהוא בעלים של ביטקוין יש ארנק דיגיטלי בו נשמרים המטבעות וממנו ואליו הוא יכול לבצע בהם עסקאות אל מול ארנקים אחרים; הארנקים אינם מזוהים שמית אלא בכתובת דיגיטלית; לכל מטבע דיגיטלי מספר סידורי המאפשר לעקוב אחר כל מהלכו בין הארנקים הוירטואליים השונים; וכחלק מהטכנולוגיה ואימות נתונים בעסקאות, נדרש כוח מחשוב. כיוון שכך, ובהתאם לתקנון הביטקוין, מחשבים אשר נרתמים לצורך אימות העסקאות, זכאים בנסיבות מסוימות לתמורה בביטקוין חדש ופעולת רתימת כוח המחשוב וקבלת ביטקויינים בתמורה לכך, נקראת "כרייה".

בכל הנוגע לסיכונים הכרוכים במטבעות דיגיטליים הובהר כי לאור אופייה האנונימי של החזקת המטבעות הדיגיטליים - בארנק דיגיטלי אשר אינו מזוהה אלא באמצעות כתובת דיגיטלי וכן, הואיל ומדובר במטבע בינלאומי אשר ניתן לבצע באמצעותו רכישות בכל המדינות, הקל לניוד מאחר ואינו פיזי - הרי שקיים סיכון שיעשה במטבעות אלו שימוש על ידי גורמים עבריינים וכן, ניתן לעשות בהם שימוש להלבנת הון שכן השימוש במטבעות אינו עובר במערכת המוסדרת. נוסף על סיכונים אלו, קיימים במטבעות הדיגיטליים סיכונים נוספים - ראשית סיכון כלכלי הנובע מכך שאין מודל מקובל לשם הערכת שווים של המטבעות הדיגיטליים, משכך ערכם חשוף לתנודתיות רבה; קיימים סיכונים סייבר בהחזקתם הואיל והם מוחזקים על מחשב והשירותים הכרוכים בהם מסתמכים על קוד מחשב; ובנוסף יכולים להיות סיכונים קשורים לחילוקי דעות באשר לקוד המטבע או בפיצולים במטבע. מעבר לכל אלו, קושי העומד במרכז הדיון בפנינו, הקשור ביכולת להכניס את המטבעות עצמם ואף את תמורתם לאחר המרתם למטבעות פיאט, למערכת הפיננסית הרגילה - קרי להפקיד אותם לחשבון בנק רגיל.

אשר לחקיקה הנוגעת למטבעות הדיגיטליים - הרי שהרגולטורים טרם הצליחו להדביק את מהירות ההתפתחות הטכנולוגית והחקיקה בנושא אסדרת הפעילות במטבעות הדיגיטליים טרם הושלמה, אלא שניתן לראות סוגנויות של אסדרה כאמור.

כך, [בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים \(שירותים פיננסיים מוסדרים\), תשע"ו-2016](#) (להלן: "חוק הפיקוח"), המאסדר את פעילותם של נותני שירותים פיננסיים (נש"פים), קרי נותני שירותים שאינם תאגידיים בנקאיים - נקבע כי אלו יינתנו שירותים לנכסים פיננסיים,

אשר בהגדרה הקבועה בסעיף [11א'\(7\)](#) לחוק זה, כוללים גם "מטבע וירטואלי". אלא, שאסדרת הנושא והפעילות כאמור התעכבה לאור עיכוב רב אשר חל בפרסום הצו הנוגע לאופן בו יפעלו הנשפ"ים. אשר לכך, התקדמות משמעותית בנוגע לצו זה, הושגה ביום 2/2/21, עת ועדת החוקה אישרה את צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של נותני שירותי אשראי למניעת הלבנת הון ומימון טרור), שיכנס לתוקפו בעוד 8 חודשים, יאפשר לנשפ"ים מתן שירותים פיננסיים גם במטבעות דיגיטליים והלכה למעשה יש בו משום הכרה ולגיטימציה לפעילות בתחום – תוך פיקוח ובקרה מתאימים אשר יופעלו על ידי הנשפ"ים ועליהם.

עוד בכל הנוגע להכרה במטבעות הדיגיטליים אציין כי בהתאם למדיניות רשויות המס, ההתייחסות למטבעות דיגיטליים היא כאל נכס פיננסי ומשכך, רשויות המס מחייבות משנת 2018 בדיווח ותשלום מס בגין פעילות במטבעות דיגיטליים.

אשר להתייחסות הרגולטורים הרלוונטיים – קרי בנק ישראל והרשות לאיסור הלבנת הון ומניעת טרור – כפי שיפורט להלן, בהליך כאן התבקשה עמדת היועץ המשפטי לממשלה בנושא וזו תובא בהמשך.

20. בהינתן שהדיון לפני נסב על המתח בין החובה למתן שירות לבין החובות בהתאם לחקיקה למניעת הלבנת הון וטרור, שאלה רלוונטית נוספת נסבה על הקשר בין המטבעות הדיגיטליים להלבנת הון וטרור. אשר לכך, הובהר כי לאור תכונותיו של המטבע הדיגיטלי - בינלאומיות, עבירות שלא דרך הגורמים הרשמיים, עבירות קלה ממקום למקום ואנונימיות – הרי שלא יכול להיות חולק כי גורמים עבריינים יכולים לעשות שימוש במטבעות אלו לשם תגמול לפעולות עברייניות וכן פעולות טרור, יכול שגורמים אלו יהיו מעוניינים להלבין כספיהם על ידי הטמעת כספי העבירה בפעילות לגיטימית (כגון רכישת סחורות) וכן, להכניס בסיכומו של דבר את כספי התמורה מהמטבעות הדיגיטליים לתוך המערכת הפיננסית הרגילה. השאלה אשר עולה משכך היא האם עצם העובדה שבמטבעות הדיגיטליים נעשה שימוש על ידי גורמים עבריינים ויתרה מכך, אלו אף מעוניינים ליצור להם ערך ולשמר (ואף להעלות) את ערכם – יש בו בכדי להכתים כל פעילות במטבעות דיגיטליים גם של מי שעושה בהם שימוש לגיטימי. וכשאלת משנה לשאלה זו נשאל – האם יש להכתים הפעילות כאמור גם מקום בו ניתן להפיס חשדות, ככל שהם קיימים באשר לאדם ספציפי, בבדיקות קונקרטריות אינדיבידואליות. בעניין ישראל מיינדס השבתי על השאלה הראשונה-הכללית – קרי על השאלה האם יש בכך שגורמים עבריינים הם אלו שמעוניינים ליתן ערך למטבע הדיגיטלי בכדי להכתים כל פעילות וגם לגיטימית במטבע דיגיטלי – בשלילה. אשר לכך, ציינתי ראשית כי ערכו של הביטקוין אינו נובע רק מגורמים שליליים או לשם הגשמת מטרות שליליות, אלא שגם גורמים נורמטיביים מעוניינים ומקנים לו ערך. זאת ועוד, הבעתי עמדתי ולפיה אין בעצם העובדה שסוג מטבע או נכס משמש ככלי להלבנת הון בכדי לצבוע כל פעילות לגיטימית בנכס או במטבע כחלק מפעילות מלבינת הון- כך ולשם הדוגמא לא ניתן היה לטעון ולא מועלית טענה ולפיה כל מי הסוחר בזהב קשור להלבנת הון וזאת הגם שזהב הוגדר כחומר אשר יכול לשמש ככלי להלבנת הון אף הוא.

ומכאן לשאלת המשנה – בדבר היכולת להפיס את החששות הקונקרטיים - לשם הכרעה בשאלה זו התמקדתי בשתי תכונות רלוונטיות הקיימות במטבעות הדיגיטליים – האחת קיומו של מספר סידורי ייחודי לכל מטבע בשילוב עם כך שמדובר במטבעות טכנולוגיים והשנייה- באשר לביטקוין- אופן הרישום הביזורי של המטבע ושרשרת הבלוקים באשר לעסקאות במטבע זה, הבנויה נדבך על נדבך. קבעתי כי שילוב שתי תכונות אלו מלמד כי ניתן לעקוב אחר כל דרך הילוכו של מטבע דיגיטלי ספציפי הואיל והפעילות בזירה הטכנולוגית משאירה עקבות ובכלל כך, ניתן לדעת באשר לכל מטבע ספציפי באיזה ארנקים דיגיטליים עבר. בכל הנוגע לשיוך בין כתובת הארנקים לבין אדם ספציפי לו הם שייכים- הפניתי לדברי רשויות האכיפה ולפיהן יש בידיהם כלים לבדיקה וקישור בין הכתובות לבין המשתמשים הספציפיים. כך או כך הובהר כי יש מקום לבחון הטענה בדבר האנונימיות של הארנקים הדיגיטליים באופן ספציפי בכל מקרה - זאת הואיל ובחלק מהמקרים יכול שמטבע ספציפי לא יעבור בין ארנקים בשווקים ה"אפלים" קרי דרך מערבלים להסתרת זהות בעלי הארנק וניתן יהיה לזהות בעליו.

כיישום כל האמור, ערכתי מעין קשת של הפעילויות האפשריות בביטקוין, אל מול מדרוג הסיכון הכרוך בפעילות פרטנית. בקצה האחד של קשת זו הצבתי מי שהוא לקוח הכורה ביטקוין ואשר (כפי שפורט לעיל) הלכה ולמעשה הביטקוין אשר הוא מקבל הוא ביטקוין חדש שלא עבר בכל ארנק דיגיטלי קודם לכן ומשכך, בכל הנוגע למטבע עצמו, לא ניתן להצביע על קשר בינו לבין מי העוסק בהלבנת הון וברור. במקום דומה סברתי כי ניתן להציב גם את מי שרכש ביטקוין ממי שהוא יכול להמציא מידע בדבר זיהויו ואשר יכול להצביע על הארנקים בהם עבר הביטקוין קודם לרכישתו והלגיטימיות שלהם – זאת בהינתן שכפי שצוין לעיל, אחד היתרונות בביטקוין נעוץ בכך שיש לכל מטבע ומטבע מספר סידורי אשר ניתן להתחקות אחריו ולהצביע על הארנקים הדיגיטליים בהם עבר. אשר לשני סוגי פעילות אלו, הבעתי עמדתי כי אין בהם לכאורה בכדי להקים חשש ישיר לפעילות של הלבנת הון או טרור, באשר נתיב המטבע ומקורו ברורים וידועים.

מצדה השני של קשת האפשרויות הצבעתי על פעילות של מי שנתב מטבע בו הוא אוזח אינו ידוע- כגון מי שקיבל מטבע מפול מטבעות אליו נכנסו המטבעות ממספר ארנקים אשר לא ניתן לזהותם. במקום זה סברתי כי יכול שניתן להציב גם, כפעילות המעלה חשד או העומדת בסיכון כקשורה להלבנת הון – פעילותו של מי המתעסק במסחר במטבעות דיגיטליים ואשר אינו יודע או מכיר את הגורמים אשר פועלים מולו במסחר כאמור או אשר מהם הוא מקבל עמלות בגין מסחר כאמור.

21. משהונחה תשתית זו, פניתי לבחון את נקודת האיזון בין חובת הבנקים למתן שירות לבין חובותיהם בהתאם לחקיקה למניעת הלבנת הון וטרור. אשר לכך, וכפי שפירטתי לעיל, לטעמי נקודת המוצא לדיון היא כי יש להרחיב את היקף התערבותו של בית המשפט בשיקול דעתם של הבנקים בהקשר זה. זאת, בהינתן שלטעמי החובות המוטלות על הבנקים בהתאם לחקיקה למניעת הלבנת הון וטרור וחששם מפני סנקציות חיצוניות, מובילים, בחלק מהמקרים, להיעדר מוטיבציה שלהם למתן שירות ללקוחותיהם. בהתאמה לכך, לטעמי שומה על בית המשפט לבחון באופן מקיף ההחלטות המתקבלות על ידם לגופן, לא

לבחון רק האם החלטתו של התאגיד הבנקאי היא אחת מהחלטות הסבירות אשר ניתן לקבל, אלא לבחון - האם אין החלטה סבירה או נכונה ממנה. עוד ציינתי בעניין ישראלמיירטס כהערה מקדימה כי לא נעלמה מעיני הטענה ולפיה קטלוג כל סוג פעילות וקביעת פעולות מונעות הסיכון המתאימות לה – היא לכאורה מלאכתם של הרגולטורים, אשר שומה עליהם להתוות לתאגידים הבנקאים את הדרך בה עליהם לנקוט וכי לכאורה מלאכה זו חורגת ממתווה הביקורת השיפוטית כפי שהיה נהוג כלפי הבנקים (לכל הפחות עד להחלטה בעניין ביטס אוף גולד אשר ניתנה על ידי בית העליון ואשר הוזכרה לעיל). יחד עם זאת, הבעתי עמדותי ולפיה אין מנוס מהתערבות שיפוטית בנושא באשר - עיננו הרואות - שתיקת הרגולטורים באשר לאופן בו על התאגידים הבנקאים לנהוג באשר ללקוחותיהם המתעסקים במטבעות דיגיטליים, יש בה בכדי להוביל לשיתוקם של התאגידים הבנקאיים, אשר מונעים מתוך חשש מפני הטלת סנקציות ומשכך, אין מנוס - שאם לא כן, יפגע ציבור הלקוחות שלא יזכה לקבלת שירות חיוני – מהתערבות שיפוטית, קביעת התוויות וביקורת שיפוטית באשר למדיניות הראויה ואשר בה יש לנהוג.

מכאן לגופם של דברים - בכל הנוגע לסירוב המושתת על היעדר יכולת לניהול סיכונים הכרוכים במטבעות דיגיטליים, פתחתי וקבעתי כי לטעמי, מדיניות גורפת של בנק, האוסרת לחלוטין פתיחת חשבון ללקוח העוסק במטבעות דיגיטליים, אינה סבירה. זאת, ראש וראשונה הואיל וסירוב גורף למתן שירות אינו עולה בקנה אחד עם המתודולוגיה הכרוכה בקיום חובותיו של הבנק, בהתאם לחקיקה הנוגעת להלבנת הון. הואיל וכפי שפורט לעיל, המתודולוגיה, מלמדת על חובה לבחינה קונקרטיית של כל לקוח או של כל סוג פעילות, קטלוגם והתאמת הפעולות הקונקרטייות המונעות הסיכון אשר יש לנקוט באשר אליהם, לאחר בחינה כאמור. כיוון שכך, הרי שבאופן עקרוני ניתן לקבוע כי מדיניות גורפת ואחידה, אשר אינה מבוססת על בחינה קונקרטיית, אינה תואמת את המתודולוגיה, באשר אין בה יישום של כלים פרטניים למקרה פרטני. למצער ניתן לומר כי, קביעה כאמור שהיא גורפת ואחידה, תקים חשש להעדר סבירות מפאת העדר בחינה והתאמה פרטנית. זאת אף זאת, כעיקרון אף ניתן להוסיף ולקבוע כי מדיניות אחידה אשר תוצאתה מניעת מתן שירות מלכתחילה – קרי אשר ביטויה בסירוב לפתוח חשבון – מעלה חשש כפול להעדר סבירות – ראשית, כאמור משום שהיא גורפת ואינה פרטנית ויתרה מכך, בהינתן שמניעת שירות היא הסנקציה החרפה ביותר והאחרונה אשר שומה על הבנק לנקוט כלפי לקוחו. בהתאמה, הרי שקביעה במסגרת מדיניות ולפיה סגירת חשבון או סירוב לפתוח חשבון היא הפעולה מונעת הסיכון אשר תינקט מלכתחילה ובלא בדיקה וניסיון להתאמה פרטני של פעולות מונעות סיכון חריפות פחות – היא, על פניו, לא סבירה ולא מידתית.

תחת מדיניות גורפת כאמור, הבעתי דעתי כי יש לקבוע מדיניות קונקרטיית המביאה לידי ביטוי את קשת אפשרויות הפעילות במטבעות הדיגיטליים כפי שפורטה לעיל, ממדרגת את הסיכון הכרוך בה ומתאימה את צעדי הקטנת הסיכון בהתאמה לסיכון הקונקרטי.

22. בעניין ישראלמיינרס, כיניתי את הדרך אשר עושה המטבע הדיגיטלי – "נתיב המטבע". אשר לנתיב המטבע, כפי שפרטתי לעיל, סברתי כי יש לגבש מדיניות המותאמת לסיכונים הכרוכים בטיבה של הפעילות במטבעות הדיגיטליים. אלא, שבקביעה כי מסלול המטבע לגיטימי לא סגי, באשר לחשבון הבנק לא מופקדים המטבעות הדיגיטליים אלא תמורתם בכסף רגיל (פיאט). בהתאמה לכך, לא די בקביעה כי מסלול המטבע הוא לגיטימי אלא שיש לבחון האם קיימים סיכונים הקשורים באופן בו הומר המטבע לכסף, קרי ב"נתיב הכסף". אשר לכך, בעניין ישראלמיינרס הרחבתי את הדיבור באשר לאפשרויות ההמרה השונות ולעניינו די בכך שאומר כי ככל שניתן לזהות את הגורם אשר ממנו עובר כסף הפיאט בתמורה למטבע הדיגיטלי וניתן לקבוע כי מקור זה לגיטימי, ניתן יהיה לקבוע כי לא כרוך סיכון גם בנתיב הכסף.

עמדת היועץ המשפטי לממשלה ("היועמ"ש") ובמסגרתה גם עמדת המפקח על

הבנקים;

23. בהינתן שהועלתה טענה ולפיה לתוצאות המרצת הפתיחה עלולות להיות משמעותיות רוחביות ועקרוניות מרחיקות לכת מעבר לבעלי הדין נשוא התביעה דנן, פנה הבנק בבקשה כי בית המשפט יורה לרגולטורים הרלוונטיים ליתן עמדתם בעניינים במחלוקת נשוא המרצת הפתיחה.

בהחלטה אשר ניתנה על ידי ביום 4/12/18 בבקשה זו, קבעתי כי מבלי להביע עמדה באשר למשקל אשר יינתן לעמדת הרגולטורית, מצאתי להיעתר לבקשה ולהורות לרגולטורים הרלוונטיים להעביר עמדתם בתביעה המונחת להכרעתי. זאת ראשית בהתחשב בכך שאף המחוקק עצמו (לשם הדוגמא [בסעיף 2\(ד\) לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#)), ייחס חשיבות לעמדתם או אישורם של הרגולטורים, כחלק מהמסד המשמש לקביעה האם סירוב הבנק למתן שירות הוא סביר אם לאו. ונוסף על כך הואיל ולסברתי המקרה המונח להכרעתי שונה לכאורה מהמקרה אשר נדון בעניין ביטס אוף גולד (שאף במסגרתו הוגשה עמדת הרגולטורים), הן משום שלא מדובר בבית עסק המתעסק במסחר במטבעות דיגיטליים והן לאור חלוף הזמן (אשר מקום בו מדובר בטכנולוגיה יכול שהוא משמעותי במיוחד ולשם הדוגמא באשר ליכולת לזהות את מקור הכספים).

24. בהמשך להחלטתי, הוגשה ביום 9/2/20 עמדת היועץ המשפטי לממשלה ("היועמ"ש). במסגרת עמדתו נדרש היועץ המשפטי לממשלה לשאלה האם סירובו של בנק להעניק ללקוח שירותים הקשורים למסחר בנכסים וירטואליים בכלל וביטקוין בפרט, הוא סירוב סביר. בפתח עמדתו הבהיר היועץ המשפטי כי עמדתו גובשה על בסיס מסקנות והמלצות צוות בין משרדי שהוקם בעקבות דיון שהתקיים בראשות היועץ המשפטי לממשלה והורכב מנציגי משרד המשפטים (יעוץ וחקיקה), נציגי בנק ישראל – הפיקוח על הבנקים, נציגי הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור, נציגי רשות המסים ונציגי רשות שוק ההון ביטוח וחסכון. עוד הובהר בפתח הדברים כי העמדה היא מנקודת מבט רוחבית וכוללת בנוגע לסוגיה

המורכבת וזאת, מבלי להתייחס אל העובדות והטענות הספציפיות לגופו של עניין, העומדות לפני בית המשפט בהליך זה.

בעמדתו סקר היועץ המשפטי את המסגרת הנורמטיבית הכללית ובכלל כך (בדומה לסקירה אשר נערכה על ידי לעיל), סקר בפרט את החובות המוטלות על הבנקים בהתאם לחקיקה בדבר איסור הלבנת הון וטרור. במסגרת העמדה צוין כי את הצעדים שעל תאגיד בנקאי לנקוט כחלק מניהול הסיכונים ניתן לחלק לשניים. הצעד הראשון – זיהוי והערכת הסיכון הגלום בפעילות- זאת, באמצעות הכרת הלקוח וקביעת הסיכון הגלום בפעילותו באופן כללי או באופן קונקרטי בהתחשב בפרמטרים שונים כגון סוג פעילותו, מקום הפעילות, סוגי השירותים הנצרכים על ידו וסוג הלקוח. והצעד השני – נקיטה בצעדים להפחתת הסיכון ובכלל כך, דיווח לרשות לאיסור הלבנת הון ומימון הטרור וכן, נקיטה באחת או יותר מהפעילויות אשר נקבעו בהוראה 411, קרי - הכר את הלקוח מוגבר, דרישת אסמכתאות, ניטור מוגבר, קביעת מגבלות על היקפי פעילות מסוימת, איסור על סוגי פעולות מסוימים ואף סיום ההתקשרות עם הלקוח וסגירת החשבון. אשר לכך הובהר כי גישה המבוססת סיכון אין משמעה הנחייה גורפת למוסד הפיננסי להימנע מלבצע עסקאות ואף לא הנחייה גורפת לקיים מערכת יחסים עסקית עם לקוחות מסוימים, אלא שתפקידה לסייע למוסדות הפיננסיים לנהל בצורה אפקטיבית את הסיכונים הפוטנציאליים של הלבנת הון ומימון טרור בכל מקרה לגופו. עוד הובהר כי ככל שעסקינן בפעילות מול גופים שאינם מצויים תחת אסדרה רגולטורית, או שהאסדרה בעניינם אינה מספקת, הרי שקיים סיכון מובנה בפעילותם ולפיכך, נדרשת בקרה מוגברת מצד המוסדות הפיננסיים. אשר לכך צוין בנוסף כי ככל שתתקיים אסדרה רגולטורית ראויה וזו תיאכף, הרי שרמת הסיכון המובנה של הסקטור תפחת ואולם, עדיין יידרשו המוסדות הפיננסיים להעריך את רמת הסיכון של לקוחותיהם ולהפעיל שיקול דעת בכל מקרה לגופו.

באופן ספציפי אשר לנכסים וירטואליים צוין כי הזירה הבנקאית רואה בפעילות שמקורה בנכסים וירטואליים כפעילות בסיכון גבוה. זאת, הואיל ופעילות בנכסים כאמור יכולה לממש סיכונים שונים, לדוגמה סיכונים הלבנת הון ומימון טרור, מעילות והונאות, תנודתיות גבוהה מאוד בשער הנכס ומניפולציות במחיר הנכסים, התקפות סייבר, גניבות כספים ואבטחת מידע. עוד צוין כי בנק ישראל ביצע בעצמו הערכת סיכונים של הבנקים בתחום זה ודירג את הפעילות כפעילות בסיכון בינוני גבוה. בהקשר זה הוסיף היועץ המשפטי והפנה לכך שבמסגרת הערכת סיכונים לאומית בתחום הלבנת הון שנערכה בישראל בסוף שנת 2017, אשר ממצאיה אומצו על ידי היועץ המשפטי וצוות ההיגוי שהוא עומד בראשו וכן על ידי הוועדה המתאמת, דורג הסיכון של הלבנת הון, באמצעות אמצעי תשלום מתקדמים הכוללים נכסים וירטואליים, כתחום שהוא בסיכון בינוני. שם צוין במפורש כי אין מספיק מידע המעיד על קיומה של תופעת הלבנת הון באמצעות אמצעי תשלום מתקדמים ואולם ישנן נקודות תורפה המעלות את הסיכון המובנה להלבנת הון וביניהן העובדה כי אסדרה ופיקוח על השימוש בנכסים וירטואליים מצויים בתחילתם וכן לאור היעדר צו איסור הלבנת הון החל על סקטור זה. בהקשר זה צוין בעמדה כי גם האסדרה בזירה הבינלאומית נמצאת בחיתוליה. יחד עם כל זאת, הודגש כי חלו שינויים בתחום מאז המועד בו נערכה הערכת

הסיכון. כך, פעילויות מסוימות בנכסים וירטואליים טעונות רישוי מכוח [חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים \(שירותים פיננסיים מוסדרים\), התשע"ו-2016](#) (להלן: "חוק השירותים הפיננסיים"), שבמסגרתו מונה הממונה על שוק ההון ביטוח וחיסכון כמאסדר על תחום נותני השירותים הפיננסיים במטרה לפקח ולהסדיר את הפעילות בשוק זה, למנוע פעילות של גורמים לא לגיטימיים ולהגביר את אמון הציבור בגופים אלה. עוד הפנתה העמדה לכך שלפי חוק השירותים הפיננסיים, גוף העוסק במתן שירות פיננסי נדרש לקבל רישיון מאת הממונה וכן הפנתה העמדה לכך שהגדרת נכס פיננסי בהתאם לחוק זה כוללת בתוכה גם מטבע וירטואלי. עוד צוין כי קיימים כיום מספר נותני שירות בנכסים פיננסיים מסוג מטבע וירטואלי אשר זכאים להמשיך לעסוק במתן שירות בנכס פיננסי גם ללא רישיון וזאת, לפי הוראות המעבר הקבועות בחוק השירותים הפיננסיים וכל עוד בקשתם נבחנת על ידי הממונה. צוין כי בחודש 2019 עודכן הנוהל החל על רישוי השירותים הפיננסיים ובין היתר נקבע כי על מבקשי הרישיון להגיש נהלים מפורטים למניעת הלבנת הון, המותאמים ספציפית לפעילות של מתן שירות בנכס וירטואלי. אשר לכך, צוין, כי בין היתר, מבקש הרישיון נדרש להוכיח יכולת להתחקות אחר זהותם של לקוחותיו, כולל כתובת במרשתת ופרטי זיהוי אישיים ובנוסף עליו לפרט את הליכי הבקרה על חשבונותיהם של לקוחותיו ומניעת גישה לנכסים וכספים על ידי גורמים בעלי סיכון. יחד עם זאת הובהר כי נכון למועד הגשת העמדה, טרם הושלמה התקנת צו איסור הלבנת הון לנותני שירות בנכס פיננסי וכי עם השלמת התקנת התקנות ניתן יהיה להצביע על צמצום נוסף של רמות הסיכון בתחום הזה.

לאור כל האמור ועל מנת לאזן בין שלל השיקולים והחובות המושכים כל אחד לכיוונו, **גובשה רשימת נסיבות מפחיתות סיכון אשר לדעת כלל הצוות הבין משרדי - למעט נציגי בנק ישראל – הפיקוח על הבנקים – בהתקיימן, כולן או חלקן, על המערכת הבנקאית תוטל החובה לנהל את הסיכון ולשקול, לגופו של ענין, האם לפתוח חשבון או לאפשר בו את הפעילות שמקורה בנכסים וירטואליים אם לאו.**

קודם לפירוט הרשימה הוערו שש הערות הנוגעות לה – ראשונה, כי במקרים שאינם בגדר אלה שברשימה, הרי שלדעת היועמ"ש רשאי הבנק לסרב באופן גורף ליתן שירות וסירובו לא יחשב כבלתי סביר. שנייה, הודגש כי אין כוונה שבהתקיים נסיבות אלו הבנק יהיה מחויב לתת שירות לאותו לקוח, אלא שהוא לא יוכל להימנע מלתת ללקוח שירות באופן גורף רק בגלל שהפעילות היא בנכסים וירטואליים ויהיה עליו להפעיל שיקול דעת לגופו של עניין – האם לתת שירות לאותו לקוח או לא, בהתאם לסיכון שהוא מוצא בנסיבות אותו מקרה. שלישית, הודגש כי הרשימה חלה בנוגע ללקוחות פרטיים בלבד. זאת הואיל וקיימת תמימות דעים בין כל הצוות המקצועי (לרבות הפיקוח על הבנקים) שמקום בו מדובר בנותן שירות בנכס פיננסי, הרי שכל עוד מדובר בגורם שאינו בעל רישיון (בהבדל מאישור להמשך עיסוק) ולא הותקן לעניין פעילותו צו איסור הלבנת הון – לא נכון לקבוע לגביו, בשלב זה, רשימה של נסיבות מפחיתות סיכון. אשר לכך, הודגש כי לאחר אסדרת פעילותם של גורמים אלו יהיה מקום לבחון את הנושא מחדש. רביעית, הודגש כי הרשימה תחול ככל שהלקוח הוא לקוחו של גוף בעל רישיון שניתן במדינה בעלת סיכון נמוך מבחינת הלבנת הון ומימון טרור או לקוחו של גוף ישראלי הפועל לקידום קבלת רישיון לפי חוק הפיקוח על שירותים

פיננסיים. שכן בהעדר אסדרה הסיכון ביחס לגורמים אלה הוא גבוה יותר וקשה יותר לניהול ומעמיד אתגר קשה בפני המערכת הבנקאית. חמישית – היועץ המשפטי הביע דעתו כי הרצון לאפשר ללקוחות פרטיים לממש את הרווחים מהשקעות לגיטימיות שביצעו – שכן מדינת ישראל לא אסרה על השימוש בנכסים אלו - הוא שיקול שיש לו משקל מהותי. ושישית- הודגש כי הרשימה אינה ממצה וכי יכולות להיות נסיבות נוספות שהבנקים יקבעו לגביהן כי הן מפחיתות סיכון וזאת, בהתאם לשיקול דעתו של כל בנק והנסיבות הרלוונטיות.

להלן הרשימה:

א. פעילות בסכום נמוך – כהנמקה לכך, צוין כי המציאות וחיי המעשה מוכיחים כי סכומים נמוכים אינם נתפסים כיוצרי סיכון במערכת ולכן יש לאמצם כנסיבה מפחיתת סיכון. עוד צוין כי ממילא פעילות בסכומים נמוכים מצויים גם כיום "מתחת לרדאר" ומשכך, יש בנסיבה זו משום פתרון גם להיבט הצרכני. עם זאת הודגש כי אם לתאגיד הבנקאי חשש בדבר מקור הכספים, הרי שגם בפעולה בסכום נמוך, יהיה על הלקוח להצביע על מקור הכסף. כן הודגש כי יש לקיים מנגנון לבחינת היקף הפעילות בסכום נמוך על בסיס מצטבר, כדי לוודא שלא מתקיים פיצול עסקאות ולשם ראייה של תמונת ההיקפים הכוללת.

ב. נכסים וירטואליים שהתקבלו באופן ישיר מפעילות כרייה המקיימים את התנאים המצטברים הבאים – ראשית כי ניתן אישור על ידי גורם חיצוני, שאינו הלקוח המבקש, בעל מומחיות נדרשת ואמינות, להנחת דעתו של הבנק, שמדובר אמנם בנכסים וירטואליים שהושגו מכרייה ושנית כי ניתן לזהות את מקור הכספים למימון פעילות הכרייה בהיקף מתאים לסכומים שהתקבלו. כהנמקה לכך, צוין כי מילוי תנאים אלה מביא להגברת הודאות בנוגע לפעילות שנעשתה בנכס הוירטואלי ובנוגע למקור ההון שמימן את השגתו ולכן הסיכון להלבנת הון פוחת.

ג. נכסים וירטואליים שנרכשו ונמכרו אל או מאותה כתובת ארנק אלקטרוני עבור אותו לקוח – וזאת, כאשר לא היו בכתובת הארנק האלקטרוני הספציפית תנועות נוספות – קרי העברה אל או ממקורות אחרים זולת הלקוח. אשר לכך הודגש כי כאשר יש נכסים וירטואליים שנקנו ומומשו באמצעות אותה כתובת ארנק אלקטרוני אך בוצעו באותה הכתובת תנועות נוספות מגופים או לגופים אחרים – אזי, ככל שמדובר בפעולת "חלפנות (שהלקוח העביר לנותן השירותים כספים וקיבל כנגדם נכסים וירטואליים), מול גופים מפוקחים, הנמצאים במדינות בסיכון לא גבוה להלבנת הון (כמו ארצות הברית), שביצעו זיהוי הלקוח או שהמימוש נעשה באמצעות גופים המפוקחים האמורים, יש לראות זאת כנסיבה בסיכון מופחת. גם בהקשר לכך, נקבעו, כתנאים מצטברים - הבאת אישור מגורם מקצועי חיצוני בדבר קיום התנאים האמורים וכן, חובת הלקוח להסביר את מקור הכספים ששימשו למימון ההשקעה.

ד. אישור מרשויות המס על תשלום מס בגין רווחים או הכנסות מפעילות בנכסים וירטואליים – אשר לכך, נקבע כי לא מדובר בנסיבה חלופית העומדת בפני עצמה, אלא בנסיבה שעשויה להצטרף לאחרות ולהעיד ביחד על סיכון מופחת. זאת משום שגביית

המס כשלעצמה אינה אינדיקציה למקור הכספים, אלא מבוצעת בהתאם לאינטרס הציבורי שיש למדינת ישראל בגביית מס על רווחים שמקורם במטבעות וירטואליים באשר הם.

25. בצד עמדת היועמ"ש וכלל הצוות הבין משרדי אשר הובאה לעיל, מצא היועמ"ש להעביר גם את עמדת בנק ישראל – המפקח על הבנקים, אשר כאמור שונה מעמדת היועמ"ש וכלל הצוות. עמדת בנק ישראל היא כי בעת הזו בה - טרם ניתנו רישיונות לנותני שירות בנכסים הוירטואליים, טרם הותקן צו איסור הלבנת הון שיחול על פעילותם וטרם הוחל בפיקוח אפקטיבי עליהם, ועל רקע המצב האסדרתי בעולם, שנמצא אף הוא בשלבים התחלתיים- אין לחייב את התאגידים הבנקאיים לתת שירותים הקשורים לנכסים וירטואליים וזאת, בשל הסיכון הגבוה הכרוך בכך, גם כאשר מדובר בלקוחות יחידים שלא מבצעים את העסקה דרך העיסוק. יחד עם זאת, על רקע השינויים בתחום הזה ובמיוחד המדריך אשר פורסם על ידי ארגון ה- FATF בחודש יוני 2019, בעניין החלת משטר איסור הלבנת הון על נותני שירותים בנכסים וירטואליים ואף שלדעת בנק ישראל אין מדובר בשירות חיוני למשקי בית- העמדה היא שיש לנקוט גישה זהירה במטרה לבחון האפשרות לנהל את הסיכונים הכרוכים במתן שירות בנקאי לצורך ביצוע עסקאות בנכס הוירטואלי. אשר לכך, הודגש כי לטעמו של בנק ישראל יש לאזן בין הסיכונים הכרוכים במתן שירות לבין חיוניות השירות ולכן, בשים לב לכך שלא מדובר בשירות חיוני, הרי שבפרשנות היקף חובת מתן השירות על ידי הבנקים, אין לנקוט בפרשנות ולפיה תאגיד בנקאי חייב לאפשר ללקוחותיו לבצע באמצעות חשבונות כל פעילות, גם אם פעילות זו משיתה על הבנק סיכונים גבוהים או עלויות בלתי סבירות. עוד הפנה בנק ישראל לכך שבמסגרת השיקולים השונים יש להתחשב גם בתפקידים שהוטלו בחוק על התאגידים הבנקאיים, המציבים אותם בחזית המאבק בהלבנת הון ובמימון הטרור. כיוון שכך, נטען כי גיוס הסקטור הפרטי יכול לבוא רק לאחר שהרשויות הציבוריות והרגולטורים הרלוונטיים ביצעו את המוטל עליהם לשם מניעת הלבנת הון ומימון הטרור וזאת, בין היתר בהחלת אסדרה ופיקוח על הגופים הנותנים שירותים בנכסים וירטואליים.

בהתאמה הציע בנק ישראל מתווה ולפיו - לגבי לקוחות שהם יחידים או לקוחות שאין עיסוקם בנכסים פיננסיים (ודוק הודגש כי העמדה אינה חלה על שחקנים בתחום כדוגמת חלפנים או בורסות) - עמדת בנק ישראל היא שעל תאגיד בנקאי הנמנה על חמשת הבנקים הגדולים, לבצע הערכת סיכון בהתחשב במספר נסיבות מפחיתות סיכון ובהתאם לה לקבוע מדיניות לגבי פעילות של רכישת נכסים וירטואליים או קבלת כספים תמורת מכירתם, המבוצעת בחשבונות של לקוחות קמעונאים המנוהלים אצלו. נקבע כי מדיניות כאמור תקבע בתוך 120 ימים ותועבר לפיקוח על הבנקים בצירוף הערכת הסיכון ותתבסס על קיומן של הדרישות המצטברות להלן שמטרתן הפחתת הסיכון:

א. הפעילות בנכסים הוירטואליים של לקוחות קמעונאיים שמוכרים או קונים נכסים וירטואליים (ובכלל זה גם כאלה שהושגו בכרייה) תבוצע מול גוף מפקח- קרי גוף העוסק במתן שירות בנכס וירטואלי אשר נמצא תחת אסדרה ופיקוח של מדינה זרה שהרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור קבעה לגביה כי היא עומדת בסטנדרטים

המקובלים או גוף העוסק במתן שירות בנכס וירטואלי בישראל שקיבל רישיון מהממונה על שוק ההון ושחל על פעילותו צו איסור הלבנת הון בתוקף ופיקוח אפקטיבי.

ב. מתן השירות יהיה בקשר לנכסים וירטואליים שנקנו או מומשו מאותו ארנק אלקטרוני או שמקורם בפעילות כרייה ובלבד שבשני מקרים אלה לא היו בו תנועות נוספות והוצג לבנק אישור מגורם חיצוני מוסכם על הבנק כי תנאי זה מתקיים.

ג. על הלקוח להצביע על מקור הכסף לרכישת הנכסים הווירטואליים או למימון פעילות הכרייה.

ד. לבקשת רשות המיסים- על הלקוח להמציא אישור מרשויות המס על תשלום מס בגין רווחים או הכנסות מפעילות בנכסים וירטואליים.

עוד הודגש כי על בסיס הערכת סיכון שיבצע התאגיד הבנקאי, הכוללת יכולת ניהול הסיכון והעלויות הכרוכות בכך, יהיה רשאי התאגיד הבנקאי לקבוע "תאבון סיכון אפס" – היינו סירוב גורף למתן שירותים כאמור, ובלבד שהערכת הסיכון והמדיניות כאמור הוצגו לפיקוח על הבנקים והוא לא הודיע על התנגדותו למדיניות שקבע התאגיד הבנקאי. עוד הובהר כי מדיניות הבנק לא תחייב מתן שירות ככל שאחת מהנסיבות המפחיתות הון לא תתקיים ובכלל זאת הקביעה של הרשות לאיסור הלבנת הון ומימון טרור או מתן רישיון על ידי הממונה על שוק ההון ביחס לגופים הפועלים בישראל והחלת צו איסור הלבנת הון על פעילותם.

עיקרי טענות הצדדים:

26. **לטענת התובעים** סירוב הבנק לקבלת הכספים אשר הם תובעים להעביר לחשבונם מחשבוני ביטוסי ואשר מקורם במטבעות דיגיטליים מסוג ביטקוין אשר הומרו על ידם לש"ח באמצעות ביטוסי- אינו כדין ומנוגד לפסיקה, כמו גם לעמדת היועץ המשפטי לממשלה.

ביתר פירוט, פותחים התובעים ומפנים לכך שמתוך הראיות עולה ברורות כי סירובו של הבנק לקבלת הכספים התבסס אך ורק על מקור הכספים ואינו נוגע פרסונאלית לתובעים, אשר כשלעצמם הוגדרו על ידי הבנק כלקוחות טובים. נטען, כי סירובו זה של הבנק אינו סביר בהינתן שהוא מבוסס על מדיניות גורפת עלומה של הבנק ולפיה די בכך שמקור הכספים במכירת מטבעות דיגיטליים, בכדי לבסס סירוב למתן שירות באשר לכספים אלו. נטען כי מדיניות זו - האוסרת קטגורית ובלא כל בדיקה מתן שירות הנוגע למטבעות דיגיטליים - היא פסולה בהתבסס על הפסיקה, בהתבסס על עמדת היועץ המשפטי לממשלה אשר קבע כי יש לבחון מקרים באופן קונקרטי ויתרה מכך, היא עומדת אפילו בניגוד לעמדת המפקח על הבנקים, אשר קבע כי על הבנקים לערוך מדיניות עדכנית לאחר ביצוע הערכת סיכון. בהקשר זה האחרון, מפנים התובעים לכך, שעל אף שבמסגרת עמדת המפקח על הבנקים ניתנה לבנקים שהות בת 120 יום לעריכת מדיניות כאמור, הרי שמדיניותו של הבנק הנתבע לא הוצגה גם בחלוף 9 חודשים ממועד העברת עמדת המפקח על הבנקים.

נטען כי בנסיבות בהן התחוויר שהבנק, לאור מדיניותו הגורפת, כלל לא ביצע בדיקה קונקרטיה ואף לא הצביע על חשש קונקרטי שעשוי להתקיים בעניינם של התובעים, הרי

שסירובו למתן שירות אינו סביר ודי בכך על מנת להוביל לקבלת הסעד ההצהרתי המבוקש על ידי התובעים ולפיו בית המשפט יורה לבנק לקבל את כספי התובעים מחשבון ביטוסי המתנהל בבנק דיסקונט לחשבונם דנן.

מבלי לגרוע מהאמור מוסיפים התובעים וטוענים כי גם בדיקה קונקרטי של העובדות הרלוונטיות לתובעים מעידה כי לא מתעורר בעניינם סיכון כלשהו בכל הנוגע לכספים שבחשבונם בחברת ביטוסי. בתמיכה לאמור, נטען כי בענייננו מתקיימות שתי נסיבות מפחיתות סיכון אשר צוינו על ידי היועמ"ש בעמדתו. זאת הואיל והתובעים רכשו את המטבעות הדיגיטליים בהעברה מחשבון בנק באופן מסודר והמטבעות הועברו לארנק דיגיטלי של התובעים, בו היו עד להעברתם לחברת ביטוסי המנהלת חשבון בבנק דיסקונט. זאת ועוד, התובעים צירפו אישור רואה חשבון (כנספח 1 להמרצת הפתיחה) לפיו דו"חות התובעים לרשויות המס כללו גם את ההכנסות ממטבעות מבזורים - טענה אשר לא נשללה בהינתן שהתובע כלל לא נחקר עליה.

עוד טוענים התובעים כי במקרה דנן, אין גם כל בעיה בנתיב הכסף שכן, מכירת המטבעות הדיגיטליים בוצעה באמצעות זירת המסחר שמפעילה חברת ביטוסי. אשר לחברה זו, מפנים התובעים לתצהיר מר אלי בז'רנו - מנכ"ל ביטוסי, אשר הוגש מטעמם. במסגרתו הצהיר מר בז'רנו כי חברת ביטוסי מנהלת בבנק דיסקונט חשבון נאמנות בו מוחזקים כל כספי לקוחותיה ובכלל כך כספי התובעים וזאת "ללא כל אילוץ שיפוטי או צו שיפוטי כלשהו". אשר לאמור בתצהיר זה טוענים התובעים כי הבנק ויתר על חקירת נציג ביטוסי ומוויתורו זה נובע הלכה למעשה אישור של האמור בתצהיר. עוד טוענים התובעים כי חברת ביטוסי מנהלת זירת מסחר כדין ובמסגרת נהליה היא מחויבת להכיר את לקוחותיה. זאת ועוד, נטען כי חברת ביטוסי פועלת בהתאם לרגולציה הנוהגת בתחום המטבעות הדיגיטליים ובכלל כך מחזיקה באישור להמשך עיסוק במתן שירותים פיננסיים בהתאם לחוק הפיקוח ונמצאת בהליך לקבלת רישיון כנותן שירותים בנכס פיננסי. נטען כי מעצם ניהול חשבונה של ביטוסי בבנק דיסקונט – עובדה אשר כאמור אינה שנויה במחלוקת - ניתן למצוא חיזוק לכך שביטוסי פועלת לדידו של בנק דיסקונט כדין. בהקשר זה מפנים התובעים לכך שהבנק עצמו הצהיר שהוא חלק מקבוצת בנק דיסקונט ויתרה מכך, בהתאם להצהרתו - מדיניותו היא מדיניות המוכתבת לו על ידי בנק דיסקונט. לאור האמור נטען כי אין כל חשש לכך שהכספים אשר התובעים עותרים להעברתם לחשבונם מקורם בפעילות בלתי חוקית או כזו הקשורה להלבנת הון, קרי אין כל סיכון בנתיב הכסף ובהתאמה נטען - כי סירובו של הבנק לקבלת כספים אלו אינו סביר.

נוסף על כך טוענים התובעים כי יש לדחות את טענות הבנק במסגרתן מושתת סירובו לקבלת הכספים על משבר אמון כביכול ביחסים בינו לבין התובעים. אשר לכך פותחים התובעים וטוענים שמתוך עדות נציג הבנק עולה ברורות כי אין בהצהרת הכוונות הראשונית בעת פתיחת החשבון, בכדי למנוע את מתן שירות הבנק בתחומים נוספים על אלה שעבורם נפתח החשבון מלכתחילה וזאת, במיוחד כאשר הנתבע הוא זה ששכנעם לביצוע פעולות

נוספות. עוד נטען כי העברת הכספים על ידי התובעים לא נעשתה בחוסר תום לב – זאת הואיל והתובעים ביקשו להעביר את הכספים בשעה שהאמינו כי החוק לצדם וכי דווקא סירובו של הבנק לקבל את הכספים אינו כדון. נוסף על כך – בכל הנוגע להעברה בסך 700,000 ש"ח אשר ביקשו התובעים לבצע, נטען כי זו בוצעה בדחיפות הואיל ואחד החשבוניות אשר נוהלו בעבור התובעים בחברת ביטוסי נפרץ ובשעה שהתובעים סברו שלאור שינויי הפסיקה בנושא, יתרצה הבנק, יפעל בהתאם לשורת הדין ויאשר קבלת הכספים. עוד מוסיפים התובעים וטוענים בהקשר זה, כי בכל מקרה לאור העובדה שלדידם הבנק אינו רשאי לסרב לדרישת קבלת כספים אלו, ממילא נשמט כל יסוד ולו הרעוע ביותר מתחת לטענה זו של הבנק ודינה להידחות. מבלי לגרוע מהאמור מוסיפים התובעים וטוענים כי הטענה בדבר אובדן האמון נטענה מהפה אל החוץ ועומדת בסתירה לכך שבזמן אמת נסוג הבנק מבקשתו לסגירת החשבון והבהיר כי יעשה זאת רק במקרה שתבצע פעולה נוספת של העברת הכספים מחשבון ביטוסי.

27. **הבנק הנתבע** טוען מנגד כי החלטתו שלא לאפשר לתובעים קבלת כספים מחברת ביטוסי אשר מקורם במסחר במטבעות דיגיטליים והותרת המשך הפעילות המקורית שלשמה ביקשו לפתוח חשבון – פעילות בנדל"ן הא ותו לא – היא החלטה מידתית, אשר עומדת בקנה אחד עם החובות המוטלות על הבנק לאור משטר איסור הלבנת הון וכן, עם הוראות [סעיף 2 לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#) ולפיו הבנק רשאי לסרב סירוב סביר למתן שירותים בנקאיים. עוד טוען הבנק כי, בשים לב לפסיקה ולפיה ההתערבות בשיקול דעתו של הבנק בקשר עם סירוב למתן שירות בנקאי ללקוח, תעשה במשורה ובהתאם לסטנדרטים הנהוגים במשפט המנהלי, הרי שהואיל וסירובו למתן שירות מצוי במתחם הסבירות, אין מקום כי בית המשפט יתערב בו.

ביתר פירוט טוען הבנק כי מדיניותו, אשר אינה מאפשרת קבלת כספים שמקורם במטבעות דיגיטליים, היא סבירה. זאת בהינתן שקבלת כספים שמקורם בסחר במטבעות דיגיטליים, מעבר להיותה בעלת פוטנציאל לפעילות בלתי חוקית של הלבנת הון ומימון הטרור, היא מורכבת ובעלת סיכון בהיבטי איסור הלבנת הון ומימון טרור. סיכון זה נובע ממאפייני המסחר וביניהם – האנונימיות המוחלטת של המסחר, באופן שאינו מאפשר לעקוב אחר הסוחרים וכן חוסר היכולת של הבנק לבצע מעקב וניטור אחר מקור הכספים. עוד מפנה הבנק לכך, שמטבע הביטקוין הוא מטבע שאינו מוסדר תחת רגולציה ספציפית או תחת גוף האמון על פיקוח בהיבטי איסור הלבנת הון או סיכונים חוצי גבולות וכן אינו כפוף לחובות דיווח כלשהן ובהעדרם של אלו גדלים הסיכונים של הבנקים הנובעים מכך. הבנק מפנה בתמיכה לטענתו ולפיה מדובר במטבעות אשר טמונים בהם סיכונים רבים, לדברי המשנה לנגידת בנק ישראל ובהתאם להם, בשים לב לסיכונים הכרוכים במטבעות אלו, הרי שבמידה והכסף ישמש למטרה לא ראויה – הבנק שביצע את ההעברה עלול לשאת באחריות על ידי רשויות חוק בארץ ובעולם. עוד מפנה הבנק בתמיכה לכך, שמדובר בתחום מסוכן ופרוץ, לטענות התובעים עצמם אשר אף הם חוו לטענתם פריצות לחשבונם המתנהל על ידי ביטוסי וחששם לאור זאת, שכספים ייגנב ויאבד. כריכוז האמור נטען כי הסכנות הטמונות

במסחר במטבעות דיגיטליים הן ממשיות ולא ערטילאיות ואין מדובר בשימוש ציני בזכות הסירוב של הבנק אלא בחשש אמיתי ומוצדק מצדו. בין היתר הואיל וככל שייחשד בקשר לפעולה הכרוכה בהלבנת הון הוא עלול להיות חשוף לתביעות, ו/או קנסות ו/או סנקציות חמורות בארץ ומטעם רשויות אכיפת החוק בעולם.

עוד טוען הבנק לעניין זה, כי כל עוד אין אסדרה ברורה בחוק לעניין קבלת כספים שמקורם במסחר במטבעות דיגיטליים וכן עוד אין נהלים מוסדרים בעניין זה מטעם בנק ישראל ו/או רשויות רגולטוריות אחרות, הבנק אינו יכול להסתכן בעבירה על חוקי המדינה או צווים או נהלים של בנק ישראל החלים עליו. בהקשר זה מפנה הבנק להתחבטות הרגולטורים עצמם בסוגיה זו, במשך למעלה משנה ויתרה מכך, לכך שאף לאחר חלוף הזמן לא הגיעו הרגולטורים לכדי הסכמה אלא שבמסגרת העמדה אשר הוגשה על ידי היועמ"ש משוקפים חילוקי הדעות בין היועמ"ש למפקח על הבנקים. לטענת הבנק, בנסיבות בהן הרגולטורים מתחבטים ואף אינם מגיעים לכדי הסכמה, הרי שהחלטתו לאסור את הפעילות מצויה במתחם הסבירות ומהווה סירוב סביר.

זאת אף זאת, לטענת הבנק מזור לא יצמח לתובעים גם מעמדת הרגולטורים, בהינתן שממילא נסיבות המקרה דן אינן נכנסות לגדר הנסיבות המקלות כפי שנקבעו על ידי המפקח על הבנקים ואפילו לא על ידי היועמ"ש.

כך, בכל הנוגע לעמדת המפקח על הבנקים – טוען הבנק ראשית ובהתבסס על עמדת המפקח על הבנקים – כי השירות נשוא הדיון אינו שירות חיוני. כיוון שכך, נטען כי ממילא איננו באים בגדרו של [סעיף 2 לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#) ואין כל חובה לספק השירות דן.

זאת ועוד, נטען שתנאי בסיסי הקבוע על ידי המפקח על הבנקים הוא שפעילות הלקוחות הקמעונאיים תבוצע מול גוף מפקח שקיבל רישיון בארץ מרשות שוק ההון ושחל עליו צו איסור הלבנת הון ופיקוח אפקטיבי או פיקוח במדינה זרה – ותנאי זה ממילא לא התקיים בענייננו וזאת, הואיל ולא הוכח כי הרכישה והמכירה של המטבעות בוצעה אל מול גורם מפקח. זאת ועוד, לטענת הבנק לא מתקיים התנאי ולפיו המטבעות נרכשו ומומשו מאותו ארנק אלקטרוני בהינתן שהתובע העיד כי מני רוזנפלד הוא זה שרכש עבור התובעים את המטבעות הוירטואליים והעבירם לארנק וירטואלי שהתובעים פתחו. עוד לא הצביע המבקש מה מקור הכסף לרכישת הנכס הוירטואלי. אשר להמצאת אישור רשויות המס נטען כי ממילא מדובר בנסיבה שאינה עומדת בפני עצמה. נוסף על כך, נטען כי המתווה אשר נקבע על ידי בנק ישראל אינו רלוונטי לענייננו בהינתן שהוא מתווה עתידי אשר ממילא אינו חל על הבנק הנתבע שאינו נמנה על חמשת הבנקים הגדולים ויתרה מכך, גם במסגרתו נקבע מפורשות כי הבנק יכול לקבוע סירוב גורף למתן שירותים ובלבד שהערכות הסיכון תומכות בכך, המדיניות הנובעת מהערכות הסיכון הוצגה למפקח על הבנקים וזה לא הודיע על התנגדותו שנקבעה. בנסיבות אלו, נטען כי עמדת הבנק תואמת את עמדת הרגולטור אשר הבנק כפוף אליו.

נוסף על כך, טוען הבנק כי הנסיבות אף אינן תואמות את הנסיבות מפחיתות הסיכון כפי שנקבעו בעמדת היועמ"ש – זאת הואיל ואין חולק שלא מדובר בפעילות בסכום נמוך וכן

שלא מדובר במטבעות שהתקבלו מפעולת כריה. בהקשר לכך, שב הבנק ומפנה לכך שלא מדובר במטבעות אשר נרכשו ונמכרו אל או מאותה כתובת ארנק דיגיטלי ונוסף על כך שהתובעים לא הבהירו מה מקור הכספים אשר שימשו להשקעה. זאת ועוד, נטען כי הואיל וטרם הוסדר רישוי הגופים העוסקים בתחום, הרי שממילא לא התקיים התנאי הבסיסי לעמדת היועמ"ש ולפיו הבנקים לא יוכלו לסרב סירוב סביר למתן שירות אלא כאשר הגופים העוסקים בתחום יעשו כן תחת רישיון וכן, תהיה הסדרה מתאימה בתחום הלבנת והן ובכלל זה יותקן הצו המתאים.

יתרה מכך, הבנק מוסיף וטוען כי גם ככל שלא הייתה בעייתיות הקשורה בנתיב המטבע, הרי שבענייננו קיימת בעייתיות בנתיב הכסף. זאת הואיל ולטענת הבנק, בניגוד לנטען על ידי התובעים, לא הוכח כי אין בעייתיות בקבלת כספים שמקורם בחשבון ביטוסי. אשר לכך, טוען הבנק כי אין ממש בטענת התובעים ולפיה ניתן ללמוד מוויתורו על חקירת המצהיר מטעם ביטוסי, על כך שלא קיים חשש באשר לנתיב הכסף. זאת הואיל ולטענת הבנק בהינתן שכל שנאמר בתצהיר הוא שחברת ביטוסי מנהלת חשבון בבנק דיסקונט לישראל בע"מ, ללא כל אילוץ או צו שיפוטי, הרי שממילא בתצהיר לא מפורט דבר בכל הנוגע לנתיב הכסף או באופן המרת המטבעות ומשכך, אין הוא רלוונטי להליך ואין בו בכדי לתמוך טענותיהם של התובעים בהקשר זה. עוד נטען כי אין כל משמעות לכך שחברת ביטוסי מנהלת חשבון בבנק דיסקונט, בהינתן שבנק דיסקונט והבנק הנתבע הם בנקים שונים וכן בהינתן שלא די בכך שחשבון ביטוסי מתנהל בבנק אחר כדי לפטור את הבנק הנתבע מחובות הפיקוח והבקרה המוטלים עליו.

עוד נטען כי ממילא יכול הבנק לבסס סירובו הסביר על הוראות סעיף 14 לנוהל 411, משנטען כי אופן רכישת המטבעות הדיגיטליים על ידי המבקש, אשר כשלעצמו לא נתמך בראיות – נעדר היגיון כלכלי. זאת בהינתן שהמבקש התקשר עם מר רוזנפלד, אשר לטענתו רכש בעבורו את המטבעות הדיגיטליים באינטרנט, מעולם לא פגש אותו, לא סיכם איתו מראש את עמלות הרכישה ואף לא ידע במדויק מה כמות המטבעות אשר תירכש בעבורו ולמרות זאת, העביר לחשבונו של מר רוזנפלד עשרות אלפי ש"ח. נטען כי התמיהות אשר עולות באשר לאופן רכישת המטבעות מקבלות משנה חשיבות בהינתן שאיגוד הביטקוין, בראשות מר רוזנפלד, הגיש בקשה להצטרף להליך זה כדיד בית המשפט ולא ציין ולו בחצי פה דבר אודות הקשר שלו להליך דנא ולעסקה בין השניים כנטען על ידי המבקש.

מבלי לגרוע מהאמור, טוען הבנק כי במקרה דנן ממילא אין לחייב את הבנק במתן השירות לתובעים הואיל והתנהלותם חסרת תום הלב וחסרת ניקיון הכספיים ביחסיהם אל מול הבנק, הביאה לאובדן אמון של הבנק בלקוחותיו התובעים והמהווה כשלעצמה סיבה סבירה לסגירת החשבון. בהקשר זה מפנה הבנק במיוחד לנסיבות כדלקמן המבססות טענות זו – ראשית, לעובדה שבעת פתיחת חשבונם בשנת 2015, לא הצהירו התובעים על כוונתם לקבל כספים שמקורם במטבעות דיגיטליים וזאת, הגם שבמועד זה כבר רכשו את המטבעות הדיגיטליים (שנרכשו לפי הצהרתם בשנים 2012-2013), אלא שהחשבון יועד רק

לפעילות באשר לנכס נדל"ן בארה"ב. אשר לכך, טוען הבנק כי יש הבדל משמעותי וקיימות השלכות רבות מבחינת הציפיות ומבחינת הסיכונים של הבנק בנוגע לניהול החשבון, בין חשבון אשר ייעודו קבלת תשואות מנדל"ן לבין חשבון שמיועד לקבל כספים מפעילות שמקורה במטבעות דיגיטליים ומשכך, מחדל התובעים מציון פעילות נוספת זו בחשבון הוא מהותי. עוד טוען הבנק כי התובע אישר בחקירתו הנגדית כי על אף שהבנק הבהיר לתובעים שלא יסכים לקבל כספים שמקורם במטבעות דיגיטליים, ביכרו התובעים לעשות בחשבון כרצונם ופעלו בחוסר תום לב, עת העבירו סך 100,000 ש"ח תוך חלוקתו לשלוש עשרה העברות בנקאיות בסכומים הנמוכים מ-10,000 ש"ח בכל העברה והכל מתוך ניסיון בוטה – בו הודה התובע בחקירתו - להטעות את הבנק כך שהעברות האמורות לא יאותרו על ידי מערכות הניטור והפיקוח של הבנק והלכה למעשה ימצא עצמו הבנק בפני עובדה מוגמרת לפיה הכספים מצויים בחשבון. זאת ועוד, נטען שגם לאחר שהובהר לתובעים שוב כי הבנק יסרב לקבל כספים אשר מקורם במסחר במטבעות דיגיטליים, עשו התובעים דין לעצמם ובניגוד להנחייתו המפורשת של הבנק, ניסו לבצע העברה כספית נוספת בסך של 700,000 ש"ח אשר מקורה במסחר במטבעות דיגיטליים וזאת – כפי שהודה התובע מפורשות בחקירתו- על מנת להעמיד את הבנק בפני עובדה מוגמרת. כאמור לטענת הבנק התנהלותם חסרת תום הלב וחסרת ניקיון הכפיים של התובעים הובילה למשבר אמון בינם לבין הבנק באופן אשר יש בו בפני עצמו בכדי לבסס סירוב סביר למתן שירות ולסגירת החשבון.

בשולי טענותיו טוען הבנק כי בשים לב להתנהלותו חסרת תום הלב של התובע הרי שאין לחייבו בדבר ובכלל כך גם לא בהוצאות המפורזות והמוכחשות אשר נתבעו על ידי התובעים. עוד נטען כי ממילא יש לדחות את התביעה מפאת חוסר תום לבם של התובעים וכן, הואיל והוגשה בשיהוי בהינתן שהתובעים קיבלו כבר ביום 22/5/18 את מכתב הבנק בו מצויין כי הוא אוסר על ביצוע העברות כספים שמקורם במסחר ובמטבעות וירטואליים ולמרות זאת, הגישו את התביעה רק ביום 7/10/18.

28. **בסיכומי התשובה אשר הוגשו מטעם טענו התובעים** כי יש לדחות את טענותיו של הבנק כפי שפורטו לעיל. זאת ראשית הואיל ולטענת התובעים מי שהתנהל בכוחניות ועשה דין לעצמו בקביעת מדיניות מנוגדת לחוק, פסולה, גורפת, סודית למושאיה והאוסרת על קבלת כל סכום רק כי מקורו ברווחי ביטקוין הוא הבנק. עוד שבים התובעים ומפנים לכך שאף העד מטעם הבנק העיד כי עצם שינוי הפעילות בחשבון על ידי הלקוחות אינו עילה לסגירת החשבון. כן שבים התובעים וטוענים כי העברת הכספים נעשתה על ידם מתוך מצוקה, בהינתן שמחד נגרמו להם נזקים ומאידך נתקלו בעמדה כוחנית ופסולה על ידי הבנק. יתרה מכך, התובעים מפנים לכך שממילא הבנק לא ביקש לסגור את חשבונם, גם לאחר שביצעו את ההעברות נשוא הדיון, אלא רק ביקש כי יפסיקו לבצע העברות של כספים שמקורם במסחר במטבעות דיגיטליים. נוסף על כך טוענים התובעים כי יש לדחות את טיעונו של הבנק בדבר העדר ההיגיון הכלכלי בפעולת רכישת המטבעות זאת הן הואיל וטיעון זה מהווה הרחבת חזית אסורה משלא נטען בתשובתו לתביעה והן לגופם של דברים הואיל ואין

כל חוסר היגיון ברכישת ביטקוין ממר רוזנפלד שהוא ממובילי התחום בארץ, משמש כיו"ר איגוד הביטקוין שנים רבות ומדווח ומשלם מיסים בקפידה.

בכל הנוגע לטענות הבנק באשר לנתיב הכסף, פותחים התובעים ומפנים לכך שהם לא נדרשו להוכחת נתיב הכסף בהינתן שהבנק החיל עליהם מדיניות גורפת לאורה כלל לא נבדקה על ידו הפעילות הספציפית ובכלל כך נתיב הכסף אשר לא היה שיקול מבחינת הבנק. זאת ועוד, לגופם של דברים טוענים התובעים כי הבנק התעלם מכך שהכספים אותם הם תובעים להעביר מצויים בחשבון ביטוסי המתנהל בבנק דיסקונט שהוא חברת האם של הבנק. נטען כי טענותיו של הבנק ולפיהן מדובר בבנקים שונים עומדות בסתירה להצהרת ב"כ הבנק בדיון מיום 11/6/20 ולפיו בנק דיסקונט שוקד על הכנת מדיניות משותפת לו ולבנק כאן. זאת ועוד, נטען כי טענותיו אלו של הבנק ובמיוחד בהתייחס לחשבון ביטוסי המתנהל בבנק דיסקונט – עומדות בסתירה לטענותיו של הבנק כפי שהובאו על ידו [בת"א \(מחוזי חי'\)](#) [40765-05-18](#) שלו שורץ נ' בנק דיסקונט לישראל בע"מ [פורסם בבנו] (26.12.2020) שם, במענה לטענות המבקש שם ולפיהן הבנק מפלה את ביטוסי לטובה, הבהיר ב"כ הבנק (והבהרתו זו התקבלה על ידי בית המשפט) כי לא ניתן לגזור גזירה שווה מפעילות ביטוסי, הואיל וביטוסי כפופה לכללי הרגולציה בישראל, מנהל פלטפורמת מסחר לקנייה ומכירת מטבעות דיגיטליים, בשונה מהמבקש שם שהוא "חלפן" המשתמש בפלטפורמה מחו"ל. נטען כי טענות אלו התקבלו על ידי בית המשפט המחוזי בחיפה שקבע כי לביטוסי ניסיון עשיר מול בנק דיסקונט (כ – 7 שנים) והיא מבצעת פעולות ניטור שונות שנועדו לצמצם חשיפה לעבירות הון. לאור האמור, שבו התובעים ועתרו לקבלת תביעתם.

דיון והכרעה;

29. בהתאם למתווה פסק הדין אשר פורט לעיל, הקדמתי את הסקירה הנורמטיבית לפירוט טענות הצדדים ומשכך, פרק זה אינו אלא יישום ההתוויות כפי שנקבעו על המקרה דנן, או בלשונו השגורה של מטבע הלשון: "מן הכלל אל הפרט".

כפי שפורט לעיל בהרחבה, ניתן לחלק את טענות הצדדים הנסבות על סבירות הסירוב לשתיים עיקריות – האחת ולפיה הסירוב סביר בהינתן משבר האמון בין הצדדים והשנייה – ולפיה הסירוב סביר הואיל והוא מבוסס כדן על מדיניותו הסבירה של הבנק המושתתת על סיכונים הגלומים בפעילות נשוא הדיון.

על שתי אלו יש להוסיף טענה מקדמית – אשר הוספה על ידי הבנק בסיכומיו, הנסבה על השאלה האם מדובר בשירות חיוני ובהתאמה לה - האם מלכתחילה מדובר בשירות אשר [סעיף 2 לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#) מטיל חובה על הבנק לספקו.

30. האם מדובר בשירות אשר קיימת חובה לספקו בהתאם להוראות [סעיף 2 לחוק הבנקאות שירות ללקוח?](#)

אפתח ואציין כי כאמור, טענת הבנק ולפיה אין מדובר בשירות חיוני – קרי אין מדובר בשירות הנכלל מלכתחילה בגדר החובה למתן שירות הקבועה [בסעיף 2 לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#) - הועלתה על ידי הבנק לראשונה בסיכומיו ומקומה נפקד מהתשובה

להמרצת הפתיחה הגם שזו אחזה 19 עמודים ולמעלה ממאה סעיפים ובמסגרתה התייחסות הן לטענות העובדתיות והן לנורמות המשפטיות החלות. בנסיבות אלו, הרי שספק באם יש מקום לדון בטענה זו המהווה הרחבת חזית.

יחד עם זאת, לשם שלמות היריעה, הנני סבורה כי ממילא בטענה זו אין ממש לגופם של דברים. כך, בהתאם להוראת [סעיף 2\(א\)\(2\) לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#), מחויב הבנק לפתוח חשבון עובר ושב במטבע ישראלי ולנהלו, אלא אם מתקיימות נסיבות, אשר אין חולק כי אינן מתקיימות בענייננו והן – שהחשבון לא נמצא ביתרת זכות או שהלקוח אינו עומד בתנאי ההסכם בינו לבין הבנק. במקרה לפנינו, התובעים תובעים לקבל כספים לחשבון העו"ש המתנהל בבנק הנתבע. קבלת כספים לחשבון העו"ש נכללת במסגרת הוראת [סעיף 2\(א\)\(2\)](#) הנסב על ניהול חשבון העו"ש. יתרה מכך, אינני סבורה כי הבנק עצמו סבור או טוען שקבלת כספים לחשבון העו"ש אינה חלק אינהרנטי מניהול חשבון עו"ש ומשכך, מטיבה מהווה שירות חיוני. אלא, שלטענת הבנק על השאלה האם מדובר בשירות חיוני אם לאו משליך מקור הכספים. קרי לדידו של הבנק, העובדה שמקור הכספים הוא במסחר במטבעות דיגיטליים היא זו ההופכת את השירות של קבלת הכספים ללא חיוני. טענתו זו של הבנק המבססת את חיוניותו של השירות על מקור הכספים, נעדרת כל תימוכין בדין ומשכך לטעמי אין לקבלה. יתרה מכך, אשר לטענה זו אקשה – בהתאמה לטענת הבנק ולפיה מקור הכספים משפיע על חיוניות השירות – האם יחשיב הבנק כלא חיוני שירות של קבלת כספים אשר מקורם במתנה או בזכייה בפייס? ברור שלא. ועוד אוסיף ואקשה – ככל שנכנסים אנו למהות הכספים המתקבלים בהבדל מלמהות השירות (שהוא הרלוונטי לדידי) – מדוע נעצור במקור הכספים ומדוע לא נמשיך ונבחן באשר לקביעה האם מדובר בשירות חיוני – למה מיועדים לשמש הכספים? ובמקרה לפנינו – האם ככל שהכספים מיועדים לשמש לתשלום מס, אשר ככל שלא ישולם יושתו על התובעים קנסות ועיצומים – האם לא ניתן לראות בצורך בקבלתם כחיוני. כאמור הנני סבורה כי גם השאלה כפי שהציב אותה הבנק – קרי השאלה מה מקור הכספים וגם השאלה למה מיועדים הכספים – אשר הוספתי אני – אינן רלוונטיות לעניין מהות השירות בכל הנוגע [לסעיף 2 לחוק הבנקאות שירות ללקוח](#), אלא שכפי שהקדמתי וקבעתי – השירות נשוא הדיון, שהוא שירות של קבלת כספים לחשבון עו"ש, מלכתחילה נכלל בגדר החובה בהתאם [לסעיף 2](#) וזאת, אלא אם יוכח סירוב סביר למתן שירות זה.

הנני סבורה כי קביעתי זו עולה בקנה אחד עם לשון הסעיף אשר מחייב מתן שירות של ניהול חשבון עו"ש ללא סייג הנוגע למקור הכספים אשר מבוקש להפקידם לחשבון. זאת ועוד, הנני סבורה כי קביעתי זו עולה בקנה אחד הפסיקה במסגרתה נקבע כי שירות ניהול חשבון עו"ש הוא שירות חיוני. נוסף על כך, הולמת קביעה זו את מהותם של הבנקים, כגופים דו מהותיים ואת היקף החובה החל עליהם למתן שירות הנובע, בין היתר, מכך שבמסגרת הדיון יוחדה להם הזכות למתן שירות כאמור. לעניין זה, יפים ומתאימים, דברי בית המשפט העליון בע"א 3794/18, 3800/18 חיים טולדנו ואח' נ' הבנק הבינלאומי הראשון לישראל בע"מ [פורסם בנבו] (2.10.19), בפסקה 18:

"מלשון הסעיף עולה כי על תאגיד בנקאי חלה חובה לתת שירותים בנקאיים מסוימים לכל המעוניין, ובכלל זאת פתיחת חשבון עובר ושב. הוראה זו מקורה ביתרון שהקנה המחוקק לתאגידי בנקאיים בייחוד השירות החיוני שהם מעניקים לציבור. שירותי הבנקאות הם אבן יסוד של הכלכלה המודרנית – שכירים מקבלים את שכרם באמצעות חשבון העובר ושב שלהם, תשלומים מתבצעים באמצעות העברה בנקאית, וגם המגזר העסקי אינו יכול להתנהל ללא אשראי אותו מעניקה המערכת הבנקאית. מכאן הצורך לחייב את התאגידי הבנקאיים במתן שירות לכל החפץ בכך...אולם, החובה המוטלת על הבנק להעניק שירותים בנקאיים אינה חובה מוחלטת. מכלל הלאו המופיע בסעיף 2(א) לחוק הבנקאות ניתן לשמוע את ההן. הווה אומר, כאשר קיימת סיבה סבירה, רשאי תאגיד בנקאי לסרב להעניק את השירותים המנויים בו".

בבחינת למעלה מן הצורך הנני מוצאת להוסיף ולציין – ולעניין זה אינני מוצאת להרחיב את הדיבור, כי גם ככל שלא היה מדובר בשירות חיוני לפי סעיף 2 (וכאמור אינני מקבלת טענה זו), ממילא בקביעה זו לא היה מסתיים הדיון וזאת, הואיל ובמסגרת הפסיקה, נקבעה האפשרות לחייב תאגיד בנקאי למתן שירות, שאינו נמנה על אלו הקבועים בסעיף 2, בהתבסס על חובת תום הלב (ראו לעניין זה [ת"א \(מחוזי חי'\) 19332-12-11](#) יוסף שלש נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ [פורסם בנבו] (18.02.2014); ריקרדו בן-אוליאל דיני בנקאות – חלק כללי, 70 (תשנ"ו); וכן, קביעות בית המשפט המחוזי בתל אביב, אשר אמנם נקבעו בנוגע לחברות סליקה ואולם הן רלוונטיות גם לענייננו - ב**ת"א (מחוזי ת"א) 32053-07-17** א.י. איור בע"מ נ' ישראלכרט בע"מ [פורסם בנבו] (05.05.2020))

לאור האמור, הנני דוחה הטענה ולפיה מדובר בשירות לא חיוני.

31. הצדקת הסירוב במשבר אמון בין הצדדים;

כפי שפורט בהרחבה במסגרת הפרק הנורמטיבי, ככלל יכול הבנק להצדיק סירובו למתן שירות במשבר אמון אשר חל ביחסיו עם לקוחו. אלא, שהנני סבורה כי כלל זה אינו חל במקרה דנן.

אשר לכך, הרי שראשית, אינני מקבלת טענת הבנק ולפיה במקרה דנן נפל פגם בהתנהלותם של התובעים עת לא הצהירו, כבר בעת פתיחת החשבון, על האפשרות שיפקידו כספים אשר מקורם במטבעות דיגיטליים בחשבון. זאת הואיל ובהקשר זה, מקובלת עלי טענת התובעים ולפיה אמנם החזיקו במטבעות דיגיטליים עוד קודם לפתיחת החשבון ואולם, בעת פתיחת החשבון לא יכלו לצפות עליית הערך של המטבעות האמורים, כמו גם רצונם להפקידם לחשבון. זאת ועוד, הנני סבורה כי במקרה דנן לא יכול הבנק להשתית סירובו למתן שירות על הטענה בדבר תוספת הפעילות בחשבון כשלעצמה, בהינתן שמתוך עדות נציגו עולה ברורות שהעובדה שלקוח משנה את פעילותו אינה מהווה סיבה לסגור את החשבון, אלא שכל שנדרש פקיד הבנק לעשות הוא להבין את הפעילות החדשה ולשם כך - לפעמים צריך לקבל מסמכים או לקבל הבהרות. עוד עלה מפורשות כי במקרה דנן לא ראה הבנק בעייתיות

בתוספת הפעילות אלא במהות הפעילות אשר הוספה ואשר לכך, הובהר מפורשות כי הקושי של הבנק נבע רק מכך שמדובר בהעברת כספים שמקורם במכירת מטבעות דיגיטליים (ראו – עדות נציג הבנק משורה 32 בעמוד 16 ועד לשורה 6 בעמוד 17). כן הובהר על ידי נציג הבנק כי הבעיה אינה נעוצה בתובעים עצמם – שכן לו היה צריך לבחון האם לתת להם הלוואה היה נעטר בחיוב שכן הם לווים טובים, אלא שהבעיה היא במקור הכספים אשר ביקשו התובעים להפקיד (ראו – עמוד 20 שורות 12-16).

יתרה מכך, אמנם הנני רואה עין בעין עם טענת הבנק ולפיה התנהלות התובעים אינה נקייה מפגמים. אשר לכך, הנני סבורה כי אמנם כנטען על ידי הבנק, התובעים ניסו להטעות את הבנק עת העבירו סך 100,000 ש"ח מחולק ל – 13 פעימות אשר כל אחת מהן נמוכה מ- 10,000 ש"ח וזאת, על מנת להסוות העברות אלו מהבנק. זאת ועוד, הנני מוצאת כפגומה גם התנהלות התובעים, אשר בניגוד להוראה מפורשת אשר ניתנה להם על ידי הבנק, ביקשו להעביר סך של כ- 700,000 ש"ח. יחד עם זאת, אינני סבורה כי התנהלות זו יש בה בכדי להצדיק סגירת חשבון הבנק או סירוב למתן שירות לתובעים – בהינתן שהבנק עצמו לא סבר בזמן אמת כי יש להטיל על התובעים סנקציה כאמור. זאת הואיל ולית מן דפליג מתוך העובדות אשר אינן שנויות במחלוקת עולה ברורות שאף לאחר שלבנק הובררה התנהלות התובעים כולה – לא ביקש הבנק לסגור את חשבונם, אלא רק התריע בפניהם כי לא ישוב לבצע פעולות חד צדדיות כאמור שאם לא כן יסגור חשבונם. בעקבות אמירתו זו של הבנק, פנו התובעים להליך דנן, אשר רק במסגרתו העלה הבנק לראשונה טענתו ולפיה התנהלותם האמורה של התובעים מהווה בסיס לסירובו למתן שירות. בנסיבות אלו, הנני מוצאת טענה זו כטענה אשר נוצרה לשמו של ההליך המשפטי, אינה אותנטית ומשכך, אין לקבלה.

32. האם הסירוב מהווה סירוב סביר בהינתן טיבה של הפעילות?

כבסיס לדיון באשר לטיעון זה, הנני מוצאת להניח שתי קביעות אשר נקבעו על ידי בעבר ואשר טעמיהן פורטו לעיל בהרחבה במסגרת הפרק הנורמטיבי:

האחת ולפיה מדיניות בנק השוללת קטגורית ובאופן גורף ושלא תוך התייחסות פרטנית לנסיבות הקונקרטיות, פעילות במטבעות דיגיטליים - אינה מהווה מדיניות סבירה. אלא, שכפי שנקבע על ידי וכפי העולה בקנה אחד עם הנהלים החלים על התאגידים הבנקאיים, כמו גם עם המתודולוגיה העומדת בבסיסם - ככלל על הבנק למדרג פעילויות בהתאם לסיכונים הכרוכים בה ולהתאים - בהתאם למדרג זה - פעילויות מונעות סיכון או מקטינות סיכון. ובהתייחס למטבעות דיגיטליים באופן ספציפי - בהינתן שקיימת קשת של פעילויות הקשורות במטבעות דיגיטליים, יש למדרג כל פעילות לפי הסיכון הכרוך בה ובהתאמה לכך, לקבוע את הצעדים מונעי הסיכון ולא ניתן להסתפק בקביעת איסור פעילות גורף.

הקביעה השנייה- נסבה על היקף ההתערבות השיפוטית על החלטות התאגידים הבנקאיים מקום בו קיימת התנגשות בין חובת הבנקים למתן שירות אל מול חובותיהם לפי החקיקה בדבר איסור הלבנת הון וטרור- היקף התערבות אשר לטעמי יש מקום להרחיבו וטעמי לעניין זה פורטו לעיל בהרחבה ומשכך, אינני מוצאת לחזור עליהם.

בהתבסס על שתי קביעות אלו, אפנה לבחינת המקרה דנן.

כפי שנקבע על ידי בעניין ישראלמיינרס, ניתן לחלק את הפעילות הנוגעת למטבעות הדיגיטליים לשני שלבים או שני נתיבים האחד - נתיב המטבע והשני נתיב הכסף. בהתאמה אבחן להלן את נסיבות המקרה דנן בהתייחס לשני נתיבים אלו.

33. בהתייחס לנתיב המטבע – הרי שלטענת התובעים, הם רכשו את המטבעות הדיגיטליים בשנים 2012 עד 2013, בתמורה לסך של 15,000 ש"ח שהועבר לחשבון הבנק של מר מני רוזנפלד אשר רכש בעבורם – 250 מטבעות דיגיטליים מסוג ביטקוין ושם אותם בארנק דיגיטלי בבעלות התובעים אשר נפתח על ידם לשם כך. עוד טוענים התובעים כי ממועד זה ועד למועד בו העבירו חלק מהמטבעות לחשבון ביטוסי, לא נעשתה כל פעילות בארנק הדיגיטלי.

הנני סבורה כי נסיבות אלו - ככל שיוכחו - מניחות את הדעת בכל הנוגע לנתיב המטבע. כך, העובדה שעסקת הרכישה היא עסקה בתמורה נמוכה העומדת על 15,000 ש"ח ל – 250 מטבעות דיגיטליים (בהתחשב בשערו הנמוך של מטבע הביטקוין באותו מועד), שוללת מניה וביה אפשרות או סיכון להלבנת הון בעסקה זו.

עוד לא מצאתי ממש בטענות הבנק ולפיהן מדובר בעסקה נטולת היגיון כלכלי. אשר לכך, הרי שראשית צודקים התובעים בטענתם ולפיה מדובר בהרחבת חזית. יתרה מכך, הנני סבורה כי גם לגופם של דברים אין ממש בטענה ולפיה מדובר בעסקה נטולת היגיון כלכלי. זאת ראשית הואיל ולטעמי את הגיונה של העסקה יש לבחון תוך קביעת נקודת המוצא שמדובר אמנם בעסקה אשר היא ספקולטיבית ובה סיכון לאבד את כל הכסף המושקע שהוא על פניו בסכום לא גדול אל מול סיכוי להכפילו עשרות ואף אלפי מונים (כפי שקרה בפועל). לנקודת מוצא זו יש להוסיף את העובדות הבאות – כאמור לא מדובר בעסקה שהושקעו בה עשרות אלפי ש"ח כפי שנטען אלא רק 15,000 ש"ח, מדובר בעסקה שנעשתה באמצעות מי שנחשב כמוביל בתחום החדשני, כאשר ברי כי לא ברור קודם לרכישה מה יהיה שער המטבע הסופי בו ירכשו המטבעות ואולם, אין בכך כל חוסר היגיון אלא שמדובר במי שבחרו לסכן סכום מסויים וביקשו לרכוש בו מטבעות בהיקף שסכום זה יאפשר. זאת ועוד, התובעים הבהירו כי רכשו את המטבעות בשלוש פעימות לאחר שבפעמה הראשונה אמנם פעל מר רוזנפלד כמוסכם והפקיד את המטבעות הדיגיטליים בארנק הדיגיטלי שלהם ומשכך, הפעימות הנוספות נעשו לאחר שכבר נוצר אמון במר רוזנפלד. לאור כל האמור, הנני מקבלת את טענת התובעים ולפיה לא מדובר בעסקה שאין בה היגיון כלכלי.

זאת ועוד, בהינתן שמהמועד בו נרכשו המטבעות ועד למועד בו הועברו לביטוסי הם היו בארנק דיגיטלי אחד בשליטת התובעים – הרי שהסיכוי שבמטבעות אלו באופן ספציפי קיים סיכון הקשור בהלבנת הון – על פניו אינו קיים.

לאור זאת, הרי שכפי שהקדמתי וציינתי, על פניו בנתיב המטבע אינני מוצאת בעייתיות. יחד עם זאת, הנני מוצאת להדגיש - לא בכדי השתמשתי במילים "על פניו", זאת הואיל ובמסגרת ההליך לפני, לא הוכיחו התובעים טענותיהם העובדתיות – קרי לא הציגו ראיות בדבר ההעברה למר מני רוזנפלד, מקור הכספים אשר שימשו להעברה, העברת 250 מטבעות דיגיטליים לארנק דיגיטלי בבעלותם, העדר פעילות בארנק זה מלבד זאת וכן, העברת חלק מהמטבעות לארנק דיגיטלי בבעלות ביטוסי. יודגש כי מחדלם של התובעים נובע - בין היתר – מכך שהבנק עצמו לא ביקש לערוך כל בדיקה קונקרטית של טענותיהם וכן, לא ביקש כי יוצגו בפניו נתונים או מסמכים כלשהם, אלא שלל קטגורית את הפעילות. בשים לב לכך, הנני מוצאת להבהיר כי תנאי לאישור הפעילות הקונקרטית – אשר נקבע גם על ידי הרגולטורים – יהיה הצגת מסמכים המניחים את הדעת באשר לעובדות והנסיבות כפי שפורטו ובכלל כך - מסמכים בנקאיים המלמדים על ההעברות וכן, אישור מומחה, המניח את דעתו של הבנק, בנוגע לרכישת המטבעות הדיגיטליים, השמתם בארנק הדיגיטלי, שליטתם של התובעים בארנק זה והעדר פעילות מאותו מועד ועד למועד העברתם לביטוסי על ידי התובעים.

34. משכך אפנה לבחון את נתיב הכסף קרי את נתיב ההמרה - אשר לכך, נטען כי המטבעות הועברו לחשבון של התובעים בביטוסי ונמכרו באמצעות הפלטפורמה שחברה זו מפעילה, כאשר תמורת המטבעות הדיגיטליים מוחזקת מאז מכירתם בנאמנות בעבור התובעים בחשבון הבנק של ביטוסי. בכל הנוגע לדרך מכירת המטבעות באמצעות ביטוסי, קבעתי בעניין ישראלמיינרס כי דרך מכירה זו – באותו העניין – יצרה בעייתיות בנתיב הכסף. יחד עם זאת, קביעותי אלו נבעו שם מהעדר נתונים באשר לאופן פעילותה של חברת ביטוסי ובכלל כך, בפרט בכל הנוגע לנהלים אשר היא מחילה על לקוחותיה והמשתמשים בשירותיה. כיוון שכך, קביעות אלו נכונות היו לאותו העניין ואולם, לטעמי אינן חלות בנסיבות המקרה לפני ובאשר לבנק הנתבע באופן קונקרטי. זאת הואיל ובמקרה לפני עובדה אשר אינה שנויה במחלוקת היא שביטוסי מנהלת חשבון בבנק דיסקונט לישראל בע"מ ועושה כן, ללא כל מגבלה ומבלי שנדרשה לצו שיפוטי. קרי – בנק דיסקונט אינו מוצא בעייתיות בפעילותה של חברת ביטוסי ומשכך, בבחינת קל וחומר שהוא יודע לנהל את הסיכונים הכרוכים בפעולתה. ויודגש – על פניו ניהול הסיכונים בחשבון ביטוסי קשה וסבך בהרבה מזה נשוא הדיון כאן (העוסק בחשבון אחד של לקוחות פרטיים) - זאת, בהינתן שחברת ביטוסי היא חברה אשר מפעילה פלטפורמה למכירת מטבעות דיגיטליים ומשכך, הכספים בחשבונה רובם (ויתכן ואף כולם) – מקורם במסחר במטבעות דיגיטליים של שלל לקוחות וחשבונות. יתרה מכך, מדובר בחשבון המוחזק על ידי ביטוסי בנאמנות עבור לקוחותיה, עובדה שיש בה בכדי להוסיף על פניו סיכונים בניטורו על ידי הבנק. יחד עם זאת, כאמור, בנק דיסקונט מאפשר לחברת ביטוסי להפעיל חשבונה זה ולא טוען כי אינו יכול לנהל את הסיכון הכרוך בפעילותו. הנני סבורה כי בנסיבות בהן בנק דיסקונט מנהל את הסיכונים הכרוכים בפעילותה של ביטוסי, שהם כאמור על פניו ובאופן מובהק, גדולים יותר מאלו הכרוכים בחשבון התובעים ויתרה מכך, הכספים אשר התובעים כאן מבקשים להעביר הם כספים מ"כלי שני" שכבר עברו תחת הניטור שמפעיל בנק דיסקונט על חשבון

ביטוסי – לא ניתן לקבל טענותיו של הבנק הנתבע כאן שאינו יודע או יכול לנהל את הסיכונים הכרוכים בחשבונם של התובעים או בפעילותם בכל הנוגע לנתיב הכסף – שמקורו בחברת ביטוסי. ודוק – בקביעתי זו לא נעלמה מעיני טענת הבנק ולפיה הוא ובנק דיסקונט מהווים ישויות נפרדות ואולם, הנני סבורה כי משבאותה נשימה טען הבנק בדיון לפני ביום 11/6/20 כי הוא מהווה חלק מקבוצת דיסקונט וכי המדיניות החלה עליו היא המדיניות אשר קובע בנק דיסקונט – קרי משהבנק הנתבע לפני מודה כי מדיניותו מוכתבת לו על ידי בנק דיסקונט, לא יכול הבנק הנתבע לפני, לטעון – בהתבסס על אותה מדיניות - כי הוא אינו יכול לנהל סיכונים אשר בנק דיסקונט ניהל ויתרה מכך, כי אינו יכול להסתמך על ניהול הסיכונים אשר נערך על ידי בנק דיסקונט בהתייחס לאותם כספים אשר מבוקש להעביר לחשבונו.

35. כיוון שכך, בנסיבות התיק לפני אינני מוצאת סירובו של הבנק המושתת על נתיב הכסף כסביר.

36. בשולי הדברים הנני מוצאת לציין שכחלק מטיעוניו טען הבנק כי העובדה שאף הרגולטורים התלבטו בסוגיית השירות אשר על הבנק לספק באשר למטבעות דיגיטליים היא הנותנת שסירובו למתן שירות כאמור הוא סביר. אשר לטיעון זה, הרי שלטעמי ככל שיש בו בכדי להצדיק התנהלותו של הבנק, למצער הצדקה זו חלה על ההתנהלות בעבר - קרי כל זמן שבפני הבנק לא היו הנחיות, יתכן שהבנק יכול היה לטעון כי בחירתו הייתה סבירה. אולם, בתביעה לפני מתבקש סעד לעתיד - קרי שהבנק יאפשר בעתיד הפקדת הכספים, משכך, משהובהרו הכללים אשר על הבנק להחיל, ממילא אין בטענתו זו בכדי לאפשר לו סירוב מכאן ואילך למתן השירות.

סוף דבר ;

37. התביעה מתקבלת באופן שבכפוף להצגת המסמכים המפורטים בסעיף 34 לעיל – לא ימנע הבנק מהתובעים להעביר את הכספים נשוא הדיון – קרי הכספים המוחזקים על ידי התובעים בחשבון ביטוסי שמקורם במכירת המטבעות הדיגיטליים אשר רכשו התובעים ומכרו באמצעות חברת ביטוסי.

38. בכל הנוגע להוצאות – לאחר ששקלתי ובשים לב לכך שסירוב הבנק הושתת על חוסר בהירות נורמטיבית ורגולטורית, לא מצאתי לפסוק לתובעים הוצאותיהם במלואן אלא להעמיד את סכום ההוצאות הכולל על סך של 20,000 ש"ח אשר ישולם על ידי הנתבע לתובעים בתוך 30 יום מהיום.

39. המזכירות תדוור פסק הדין לצדדים.

ניתן היום, י' אדר תשפ"א, 22 פברואר 2021, בהעדר הצדדים.

לימור ביבי 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)